

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1989

SZEPTEMBER

HERNÁDI GYULA

Pozsgai Zsolt Horatiója

I

A Sentita Longa argentin torpedóromboló 1975. december 15-én éjjel a déli szélesség huszonötödik foka alatt manőverezett. Meglehetősen elmaradt a II. Flotta testvérhajóitól, ezért növelni kezdte sebességét. Petra-non kapitány kiszámította, hajnalra utoléri a társ-hajókat.

A tenger csendes volt, az ég felhőtlen.

Trevizanos sorhajóhadnagy nem tudott aludni, fel-kelt, felment a fedélzetre, körülsétálta a lövegtornyokat. Evitára, megboldogult menyasszonyára gondolt, akinek olyan tüzes volt a tekintete, mint egy szent kurváé. Aztán a katonai karrierjére gondolt, melynek újabban egyetlen feltétele sakktudása lett. Moronos admirális szenvedélyes sakkozó volt, s Trevizanosnak minden héten két napot a vezérhajón, sakktabla mellett kellett eltöltenie. Rájött a titok nyitjára. A tenger-nagyot háromszor kell megverni, aztán hagyni kell, hogy egyszer ő is győzzön. Ez az optimális stratégia, amelynek nyomán természetes és finom eredményként megszületik a kétévenkénti előléptetés.

Trevizanos elmosolyodott, elővette zsebóráját. Három óra huszonnégy percet mutatott.

A harmadik lövegtorony mellől két matróz rohant oda hozzá. Kiabáltak, karjukkal hadonásztak, a déli látóhatár felé mutogattak. Trevizanos a korláthoz futott. A látóhatár szélén egy körülbelül nyolc méter magas, negyven méter átmérőjű, zöldeskék fényben fűrődő korong úszott méltóságteljesen. A sorhajóhad-nagy azonnal megértette, repülő csészealj lát.

Lerohant a kajütjébe, filmfelvevőgépet, két lepecsételt dobozban színes nyersanyagot vett magához, és már száguldott is vissza a fedélzetre. 'Ütközben benyitott a parancsnokhoz és a parancsnokhelyetteshez, felébresztette és megkérte őket, jöjjenek utána.

Fent semmi sem változott. A hatalmas csészealj lassan szállt, megfordult, körbepülpült egy kis sziklaszigetet, aztán feljűk indult. Nem jött túl közel hozzájuk, a sziget körül keringett.

Trevizanos megkérte két felettesét, vizsgálják meg az érintetlen nyersanyagdoboz pecsétjét, majd, miután ez megtörtént, befűzte a gépbe az ellenőrzött szalagokat.

Tíz percig filmezte a csodálatos jelenséget, és csak akkor hagyta abba, amikor a ragyogó tárgyból már valóban semmi sem látszott. A legénység Trevizanosék köré gyűlt, a fiatal fiúk döbbenetben álltak, többen imádkozni kezdtek.

A sokkhatás elmúltával a tiszték Petranon kapitány vezetésével lefelé indultak, a hajó fotólaboratóriumába. Óvatosan vették ki a gépből a filmet, s a szakemberek nekiláttak az előhívásnak. A modern gépek pillanatok alatt elvégezték a bonyolult munkafázisokat.

Az előhívott filmet felvitték a vetítőbe, befűzték a vetítőgépbe, leültek a kényelmes székekre, a parancsnok megnyomta az indítógombot.

Fekete, testhez álló ruhába, magas szárú csizmába öltözött fiatalember állt egy meredek várfal tetején, vele szemben világító páncélba zárt alak imbolygott fel-alá a vásznon.

Később a szinkronszakértők, akik pontosan le tudják olvasni a szájmozgást, a következő angol nyelvű szöveget olvasták le a páncélba öltözött alak ajkáról:

Az, a parázna, vérnősző barom;

Ki bűvös ésszel, csáb ajándokokkal (Oh, átkos ész, ajándék, melyek így Széditni bírtok!) megnyeré gyalázatos Kéjére színleg feddhetlen királyném Kedvét. Oh, Hamlet, ez volt a bukás!

II

Pozsgai Zsolt UFO-ja itt kering a délelőttjeimben. Agyam fényképezőgépe megörökíti, s miután előhívtam hosszúka, plasztikus vasárnapi filmjeimet, egy ragyogó dráma kemény dialógusai, szikrázóan okos képei tűnnek elém.

A *Horatio* nem Shakespeare-utánzat, nem „alkalmi” dráma, a Horatio az elvesztett és meglelt nyakékek, ékszerdobozok kertje. Ebben a kertben minden bokorban színek ágaskodnak. Fortinbras sápadt izületeiben akadozik a mozgás leheletvékony dobogása, Donazell dán íróban megfogalmazza önmagát a negatív entrópia csodája, az autonóm gondolkodás eretnek szerethezési rituáléja, Oliveer nevű fiában a forradalmi reménység jelzős szerkezete, Heléna és Susanne elmondhatatlanul elmondható szenvedésében ott sugárzik a miértek nyugtalan hajnala és megcsonkított vérszinű alkonya, Lупpo gazembersége annyira szabályosanszép, hogy már majdnem elhiszem neki, hogy létezhet, hogy testet ölthet, Laiser, Horatio süketnéma öccse az egyetlen kis takaró a megbontatlan ágyon.

s Horatio? Fortinbras és Szép Fülöp megmosolyogni való apja, testvére és gyermeke. Senkihez sem ért, és ezért mindenkit megért. Tiltja magát a kedves és ragadozó állatoktól, mégis minden lépésének nyoma ál-lat, emberszabású, könnyörtelen hiba, vagy még annál is kedvesebb, ördögök használta morzejel, bűn.

Horatio elmondja nekem, mekkora úr a bábeli torony. Sokablakú tőzsdepalota, melyben a nyelvek, a nemzetek, az elnyomás, a kvázi-felszabadulás és újbóli elnyomás részvényei úgy hullanak a lakozott asztalok mellé a padlóra, mint levágott karok, kezek, fejek a vérpad melletti füves rétre.

Horatio Saxo Grammaticustól csak a cipőfűzőt vette meg, hogy fűtyörészve a vállára vethesse lábbelijét, amikor a puha erdőben felénk indul.

Ebben a drámában Shakespeare úgy sétál ki-be, hogy közben nem érinti meg a szavak, az arcok, a mozdulatok autonóm tégelyekben kevert ragyogó rendjét, csak azért van jelen, hogy figyelmeztessen, senkitől és semmitől sem kell félni az írás megteremtésekor ... Mert az írás, ha érvényes, olyan, mint a csodák UFO-ja, jön valahonnan, megy valahova, telis-tele titokkal, és mindig jelen van ...

Horatio

Játék két részben

Szereplők

FORTINBRAS, *Dánia norvég helytartója, 23 éves* HORATIO.
Fortinbras barátja, tanítómestere, később minisztere. Dán. 39 éves
 DONAZELL, *író, dán, 67 éves*
 OLIVEER, *Donazell fia, 23 éves*
 LUPPO, *Fortinbras titkára, a norvég király bizalmasa. Dán. 56 éves, de kortalan személyiség*
 HELÉNA *színésznő, dán, 27 éves*
 SUSANNE *színésznő, dán, 26 éves*
 LAISER, *Horatio öccse, süketnéma, 29 éves*

I. ÓR

II. ÓR

PARASZTASSZONY

TIGER

FŐTEMETÉSZ

I. DETEKTÍV

II. DETEKTÍV

BALETTOS KISLÁNY

ORVOS

SMASSZER

MARGARITE

CIRKUSZIGAZGATÓ

FLAUVIUS

SZÉP FÜLÖP

Állatok, emberek, hangok, örök

Bemutatta a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház, 1988. november 14-én. Rendezte: Tömöry Péter

I. FELVONÁS

1. jelenet

Fortinbras dolgozószobája. Míg a nézők gyülekeznek, Lупpo különböző papirokat nézeget az íróasztalnál. Amint lemegy a nézőtéri fény, hangok kintől. Lупpo felugrik. Fortinbras be

FORTINBRAS Lупpo . . .

LUPPO Uram !

FORTINBRAS Bejöhettek? Már csak azért kérdezem, mert a jelek szerint nagyon otthon érzed itt magad. A világért sem akarunk zavarni.

HORATIO Mit keres ez itt?

FORTINBRAS Hallottad Horatio barátom kérdését, Lупpo fiam ! Mit keresel?

LUPPO Nagybátyád üzent, uram, hogy sürgősen kell neki a tervezet a közjóléti adóról, a futár kint vár, indulna is vele vissza. És mivel úgy volt, hogy csak késő este jössz meg, bátorkodtam bejönni, hogy meg-keressem.

FORTINBRAS *(Horatióhoz)* Ehhez mit szólsz?

HORATIO Ügyes. Fel kellene emelni a fizetését.

FORTINBRAS És ez még semmi ! Két perc alatt tudna prezentálni egy futárt, sőt akár még egy levelet is a nagybátyámtól. Gondoltam már rá, hogy felléptetem valami cirkuszban.

LUPPO Uram ! Elmehetek?

FORTINBRAS Csak ha végeztél ! Nyugodtan keresgélj, mi addig is meghúzódunk a sarokban. Vagy várj ! Odaadom a tervezetet. *(Az íróasztalhoz megy, meg-keresi)* Itt van. Parancsolj, Lупpo. A közjóléti adó. Akarsz még valamit? Várj még. A barátom lakásán tegnap járt valaki, valaki, akít senki sem hívott. Ehhez képest fölfordította a lakást. Horatio?

HORATIO Így történt.

FORTINBRAS Tudsz erről valamit, kedves Lупpo? LUPPO

Sértó a gyanúsítás, uram.

FORTINBRAS Nézzenek oda, lelke van ! Figyelj rám, Lупpo ! Horatio a barátom, sőt remélem, hamarosan hivatalosan ennél több is lesz. Még egy ilyen akció,

és mehetsz vissza a börtönbe smasszernak. Akárhán állnak is mögöttem.

LUPPO Elmehetek?

FORTINBRAS De nagyon gyorsan.

Lупpo el

HORATIO Tudom, mit keres.

FORTINBRAS Tudod?

HORATIO Hamlet naplóját. Nálam maradt valóban, de akkor a nagy zűrzavarban elvesztettem, és ezt az embereid nem akarják megemészteni. Én örülnék a legjobban, ha előkerülne. Kompromittáló a norvég kormányának, állítólag.

FORTINBRAS Szívesen elolvasnám.

HORATIO Ezt meg miért nem rügd már ki? FORTINBRAS

Nem tehetem. Nagybátyám spiclije.

Meglehetősen aljas állat. Megszoktam már. A fontosabb iratokat nem tartom itt.

Csönd, hosszan nézik egymást

Köszönöm.

HORATIO *(kis csönd után)* Ugyan már. Egy király ne köszöngessen, mert félreértik. Jó volt a beszéded.

FORTINBRAS Az első, amit csak én írtam. Figyeltelek közben, hogy reagálsz. De ez is a te műved, mint bármi, amit teszek. Egészen a mai megnyitóiig olyan egyszerűnek látszott minden. Az első egyetem Dániában, és megcsináltuk, te meg én. Most már meg-valósult az álmom, és ez elég kellemetlen, mert dolgozni kell érte sokat, nagyon sokat.

HORATIO Lelkes, okos beszéd volt.

FORTINBRAS Mi van még a mai programban?

HORATIO Mondom. Hétkor gálaest a színházban az egyetem megnyitásának tiszteletére. Mosolygás a páholyok felé, a szünetben optimista nyilatkozatok, derűs, de okos ábrázat. Dicsérni a nők ruháit, a fér-fiak esztét, a fiatalok tehetségét

...

FORTINBRAS Jaj, meghalok, meghalok!

HORATIO Majd fogadás, tánc, ital, zabálás, és ha jól tudom, ma estére Susanne . . .

FORTINBRAS Na, azért lesz valami jó is ma este. Heléna fellép a gálán?

HORATIO Énekelni fog valamit.

FORTINBRAS Irigyellek ezért a nőért, de szerintem a fél országgal együtt. Heléna a legjobb nő abban a kuplerájban

...

HORATIO Uram, a színházban!

FORTINBRAS Bocsáss meg. Nem akarok megbán-tani, ugye tudod? Sokkal jobban szeretlek annál benneteket. Viszont valamit még nem mondtam el neked, erre az estére tartogattam. Egy hónapja a királyi tanács tizenkét tagja testületileg megkeresett, és kijelentették, hogy az ország jelenlegi helyzetében nem engedhetjük meg magunknak az egyetem fel-állítását . . .

HORATIO De hiszen akkor már minden készen állt!

FORTINBRAS Igen, csak most hatolt el a nagyméltóságú urak tudatáig a veszély. Megijedtek! Összeszed-tél egy csomó embert, akik ráadásul dánok, és most félnek, hogy túl nyilvánvaló lesz az ő butaságuk. Kézze-lábbal tiltakoztak, az a félhülye kamarás még sirva is fakadt. Istenem, egy kicsit eljászdadoztam velük.

HORATIO Ellenségeink vannak . . .

FORTINBRAS Ó, én már leszereltem őket. Levettem egyenként a kalapjukat, és hagytam, hogy a vaj a fejükön olvadozzon egy kicsikét. Mindegyiknek van, jó vastagon. Lупpo jóvoltából kitűnően működik a rejtett gépezet, mindent tudok rólok.

HORATIO Persze. És a végeredmény?

FORTINBRAS Hallottad ma a beszédeiket! Büszkék, hogy Dániában az első egyetem megnyitásának részesei lehettek, hogy a tudás nagy dolog ! hogy a nyíltság ! az őszinteség ! a kor követelményei ! Győztünk, száztizenhat fokon égék, barátom!

HORATIO Látom. Mekkora gyerek vagy! FORTINBRAS Az hát, de te csinálsz belőlem felnőttest, ugye? Nagyon szeretném.

HORATIO Túlértékelsz.

FORTINBRAS Nem értékellek eléggé ! Honnan ez a sok energia benned? Kórházakat, iskolákat alapítottunk, naponta új és új követek jönnek a világ min-

den részéből ! Öröm látni, ahogy fejlődik ez a gyönyörű ország, már tapintható az eredmény a földön, a vetéseken ! Te megtanítottál valamire, Horatio. Élni hagyni az embereket, és nem csodákat tenni, ígéretet minden filozófia, a kövér legelő, a tömött piac beszél! Várj ! Tudom, hogy még nem tartunk sehoh. Csak viszonyítok. A körülöttünk levőkhöz, az előző évtizedeinkhez. Látod, már Dániáról én, a norvég is azt mondja: „mi”. Mi ketten óriási dolgokat tehetünk ezért az országért! De ehhez én csak a téglát, a pénzt, a padokat adom — te leheled beléjük az erőt, amitől élni kezdenek! *(Hirtelen elhallgat)* De a mester szomorú!

HORATIO Vesztettünk, Fortinbras. Donazell nem jött el.
FORTINBRAS Igen, de majd csak szerzünk egy másik rektort.
Az egyetemnek ettől még működnie kell !

HORATIO Nincs más. Donazell a legtekintélyesebb író és szakember. Nagyon szerettem volna, ha elfogadja az állást.
FORTINBRAS Hát még én ! Nagybátyámat Norvégiában a guta ütötte volna meg, hogy az irodalmi ellenzék atyját, jelképét látta volna az egyetem élén ! Lehet, hogy túl naivak voltunk?

HORATIO Lehet.

FORTINBRAS De hát mit akarnak még ? Engedélyezzük a könyveiket, én láttam Donazellt a színházban a darabja premierjén — milyen boldog volt! És a külföldi tanulmányutak? A kiténtetéseket? Nem elég még, Horatio? Mondjad, tanítsál meg, mit kell még tennem! Olyan furcsa ember.

HORATIO Csodálatos ember.

FORTINBRAS Túl sokat gondolkodik, azt hiszem. HORATIO Túl keveset engedjük cselekedni. FORTINBRAS De amikor mindent megtehet, amit csak akar!

HORATIO Donazell dán.

FORTINBRAS És te is az vagy, nem? Mikor szűnik már meg ez a fene nagy dánság? Enélkül nem lehet jót tenni az emberekkel? Nem lehet tanítani? Nem lehet elvállalni egy rektori széket? Mosolyogsz. Erről még soha nem voltál hajlandó beszélgetni velem.

HORATIO Nincs még itt az ideje.

Fortinbras fúj egy nagyot

FORTINBRAS Szeretnék beszélni veled, próbáljunk meg őszintén megbeszélni mindent.

HORATIO Jegyeztem.

FORTINBRAS Persze, neked is ott a helyed. Hogy ki-javíts, ha valami marhaságot mondanék.

HORATIO Köszönöm.

FORTINBRAS *(vált)* Heléna hogy érzi magát a szín-házban?

HORATIO Mint mindig, áll a ribillió. Megfúrták a legújabb főszerepét ebben a német tragédiában, meglehetősen el van keseredve.

FORTINBRAS Részleteket!

HORATIO A szokványos történet. Demetrina igazgató úrnak új felfedeztetje van. Újabb, a végtelennel mérhető tehetség ...

FORTINBRAS Értem. Vagyis hosszú comb, fekete haj, kék szem és roppant buta tekintet.

HORATIO Pontosan.

FORTINBRAS Egyre jobban idegesítenek ennek a vén szatírnak a túlkapásai. Intézkedjem?

HORATIO Én nem kérek erre.

FORTINBRAS De Heléna ezt kérte, ugye?

HORATIO Igen.

Csönd

De most már én kérek tőled valamit. Véresebbet és komolyabbat.

FORTINBRAS Hallgatlak.

HORATIO Adj nekem egy szürke nyakkendőt.

FORTINBRAS Mit?

HORATIO Az ünnepségen megszólaltak, hogy értelmetlen feltűnést keltek ezzel az idétlen rózsaszín nyakkendőmmel. Aztán, ahogy jobban megnézem, hát tényleg ..

FORTINBRAS Igen. Nagyon ronda. Ez az, amin nem tudok változtatni, az öltözködéseden. Na, gyere föl,

mester, keressünk egyet. Olyan lesz, mint Apolló a trikhnaszai éjszakán. Tudod, milyen volt akkor Apolló? HORATIO Tudom. Részeg.
FORTINBRAS Helyes. Mindenre van esélyünk ma este. Hát akkor ... át az Alpokon!

2. jelenet

A 3. jelenetre változás alatt. Két kopf világítja meg a két ór arcát párbeszédük alatt, akiről beszélnek, Laisert ebben a jelenetben még nem látjuk

I. ÓR Hé, koma, valami mozog a fák közt!

II. ÓR Micsoda?

I. ÓR Valami mozog.

II. ÓR Hol?

I. ÓR A fák között!

II. ÓR Mozog?

I. ÓR Aha.

II. ÓR Micsoda?

I. ÓR Nem tudom!

II. ÓR Valami?

I. ÓR Alighanem.

II. ÓR Vagy valaki!

I. ÓR Igen, lehet.

II. ÓR Ha valaki, akkor el kell fognunk!

I. ÓR Ezért állunk itt.

II. ÓR És ha valami?

I. ÓR Az már nem tartozik ránk. Felsőbb ügy.

II. ÓR Ez egy ember!

I. ÓR Meglepő fordulat!

II. ÓR Szólj oda neki !

I. ÓR Hé, ember!

II. ÓR Válaszolt?

I. ÓR Nem hallottam.

II. ÓR Lójek?

I. ÓR Még ne.

II. ÓR Lehet, hogy csak azt HITTE, válaszolt, noha tulajdonképpen nem mondott semmit.

I. ÓR Lehet. Ismerünk hasonló eseteket.

II. ÓR Ez mosolyog!

I. ÓR Úristen!

II. ÓR És csak megy. Hé, földi!

I. ÓR Most ránk néz.

II. ÓR Mit akarhat?

I. ÓR És miért nem szól?

II. ÓR Lehet, hogy süketnéma?

I. ÓR Az nem lehet.

II. ÓR Miért?

I. ÓR A süketnémák mutogatnak. Ez meg csak megy.

II. ÓR Attól még az lehet.

I. ÓR Gondolod?

II. ÓR Láttam én már karón varjút!

I. ÓR Most akkor lójek vagy ne?

II. ÓR Hülye vagy? Volna szíved lelőni egy süketnémát?

I. ÓR Ne haragudj, Julien.

II. ÓR Hadd menjen.

I. ÓR Nem lesz ebből baj?

II. ÓR Nem árthat nekünk.

I. ÓR Hiszen úgysem beszél ...

II. ÓR ... meg úgysem hall. De ha már egyszer úgysem beszélhet, akkor nem is kellene hallania.

I. ÓR Igaz, furcsa a természet.

II. ÓR Azt hiszem, a legjobb lesz, ha imádkozunk. I. ÓR Igazad van. A legjobb.

3. jelenet

Horatio hálószobája. Heléna a fésülködőasztalnál, Horatio az ablaknál, háttal. Csönd

HORATIO *(hirtelen)* HÁT NEM ! ELÉG VOLT ! ELÉG VOLT !
Egyszer le kell tennünk a pontot, egyszer ... nem értem.
NEM ÉRTEM !

HELÉNA Baj van?

HORATIO Baj !? Hát te nem érzed, te nem tudsz sem-mit? Miért jó, ha úgy teszünk, mintha minden a legnagyobb rendben volna? Miért? ! Azt hiszed, nekem ez elég? Azt hiszed, el tudom viselni, hogy egyszerűen képtelen vagyok örömet szerezni neked, hogy ... HELÉNA Nekem... így is jó. Én így is szeretlek.

HORATIO Utálok ezt az „is”-t. Ez hazugság. Valami női mártíromkodás.

HELÉNA Én... nem tehetek róla.
HORATIO Valóban, ez lehet. TE nem tehetsz róla. De mit tegyek... mit csináljak még? Végigpróbáltam az összes lehetséges variációt ...
HELÉNA Te buta ...
HORATIO ...olyanokat is, amiktől más nő már nem tudom, hol érezné magát, és semmi, semmi, semmi.
HELÉNA Nem tudom, most kell-e erről beszélnünk.
HORATIO Beszélünk kell ! Lassan fél éve kerülgetjük a témát, kínosan vigyorgunk egymásra, mindketten cipeljük magunkkal ezt az értelmetlenséget. És ennek te vagy az oka, érted? Egy szikrányt sem te-szel azért, hogy jó legyen mindkettőnknek a szeretkezés, csak a gépies örömök jutnak neked, nekem...
HELÉNA Veszekedni akarsz?
HORATIO Ha ebből kijön valami, akkor igen! Most mondd meg végre, mi a bajod! Nem tudhatom? Kínos? Én nem vagyok eléggé férfi? Mert még ez is lehet, bár ... Vagy nem tudok valami lényegeset? Vezess rá, mondd el, taníts meg, mert beleőrülök.
HELÉNA Találd meg.
HORATIO Igen, találjam meg. De ha nem segítesz, félek, visszajára fordul minden közöttünk. És ezt nem akarhatod te sem ... vagy mégis?
HELÉNA Horatio, ne kínozz.
HORATIO Tudod, hogy fél éve nem volt egyetlen egy-szerű, őszinte szavunk sem? Hogy nincs igazi mosolyunk, hogy állandóan játszani kénszerítesz, valami romantikus pásztorjátékban élünk, amiben bántást, keserűséget jelent minden őszinteség! Ne is próbálj elhallgattatni ! Most végre Horatio beszél Horatióval, és mindketten veled ! Olyannak képzeljük magunkat, mint két giccses porcelánbaba, pedig agyunk van, testünk van, homlokunk van!
HELÉNA És most engem hibáztatsz? Én vagyok az oka mindennek?
HORATIO Nem ... nem erről beszélek. Csak néha túl-teng benned a színésznő. Emlékszel a közös norvégiai kirándulásunkra? Persze hogy emlékszel. A hegyek között, ahol három hétig csak ketten voltunk, senki-nek sem kellett igazolnunk magunkat — ott teljesen más voltál. Egyszer még nevetni is láttalak, úgy belülről, mélyről, igazán. Biztam benne, hogy ami ott elkezdődött, azt majd otthon befejezzük. És hazajöttünk, és minden maradt a régi benn ...
HELÉNA Na én megyek, mert elkések a színházból...
HORATIO SEHOVA!
HELÉNA Mit képzelsz magadról? Mi ez a hang? HORATIO Ne menj még el, kérlek, tisztázzuk még egyszer, normálisan, emberien, ha már elkezdttük ...
HELÉNA Elkezdted!
HORATIO Néha nem tudom, mit gondoljak rólad. Néha úgy érzem, ki kell ugranom ebből az egészből, amíg így nem maradok. Tudod mit? Hagyjuk abba. Én ezt nem játszom tovább. Talán öreg vagyok ehhez, talán túlságosan is gyerek. Én ebbe nem akarok behülyülni. Néha elhiteted velem, hogy semmi közünk egymáshoz, néha meg ... Most mi van? Sírsz?!

HELÉNA Nem sírok ...
HORATIO Milyen könnyek ezek? Honnan jönnek? A színpadról vagy valóban a szemedből?
HELÉNA Hagyd abba.
HORATIO Heléna nagyjelenete az első felvonásból! „Hagyd abba.”
HELÉNA ...
HORATIO Mondjál valamit, vagy bőgje! Vagy kapj fel mindent, és rohanj el. Vagy köpj le ! Vagy vágj a fejemhez minden mocskosságot! Most ez következik, művésznő ! Lekési a jelenetét ! Akármit csinálhatsz most, csak hagyd abba a fészülködést, hagyd abba, mert... én... mert én...

Csönd. Heléna halkán sírva fészülködik

Úristen, mekkora állat vagyok ! Így köszönöm meg ezt a testet, amit mindenki irigyel tőlem, ezt az esze-veszett nőiességedet, amitől minden percben megvadulhatok. És valóban, kell ennél több? Mit akarok még? Mi az, ami összetart bennünket? Tudod, hogy egyetlen csókunk sem sikerült még úgy, ahogy kel-lene. Egyszer sem tudtalak rendesen megcsókolni ! Mi ez az egész? Mi tart még mellettem?

HELÉNA Mi tart még melletted...
HORATIO Válaszolj !
HELÉNA De ezt nem lehet... ezt nem lehet...
HORATIO Válaszolj ! Akármit mondhatsz, most már túl vagyunk a nehezén! Ne ijedj meg, nem szerelmi vallomást várok tőled... tedd le már azt a rohadt fésűt!
HELÉNA Ne kiabálj velem, jó? Lesz elég bajom még ma este, nem kell az idegeskedés.
HORATIO Nem, nem megy. Nem tudlak átvenni a túlsó partra.
HELÉNA Hová?
HORATIO Nem érdekes. De most, légy szíves, nézz velem szembe. Szépen kérlek.
HELÉNA Elkések ...
HORATIO Kérlek.
HELÉNA No jó.
HORATIO Mire gondolsz, amikor velem vagy? HELÉNA Horatio, ne csináld ezt velem, ne kívánd, hogy én... nem tehetek semmiről...
HORATIO Miért nem költözöl hozzám?
HELÉNA Majd egyszer mindent megtudsz, de most ...
HORATIO Most?
HELÉNA Gyereket akarok tőled, Horatio.

Süket, időtlen csönd

HORATIO Igazad van, menj. Elkésem a színházból. Mindjárt fél hét. Most nem kísérlek el. Előadás után megvárlak, ahol szoktálak várni. Ugyanott. Menj.

Heléna összeszedi a holmiját, elmegy (Magára

maradva) Hát ez... ez nem igaz! Közjáték

változás alatt

LUPPO Látod ezt a nőt?
HORATIO HANGJA Igen. Ó lesz az?
LUPPO Ó. Nézd a haját, a szemét, a fenekét, a száját, az alakját, mindene ... mindene olyan tökéletes ... olyan eszeveszetten buja ...
HORATIO HANGJA Igen, érzem.
LUPPO És a nőiessége! Benne tobzódik minden mozdulatában, minden szemrebbenésében, minden megszólalásában. Illata van ennek a nőiességnek, és most gondoldj, amire akarsz! Illata van, vonz, mint az állatvilágban ...
HORATIO HANGJA Állatok?
DONAZELL Állatokként fogjátok egymást szeretni. Csak ösztöneitek lesznek, és a pillanatnyi helyzetek döntenek el mindent. Semmi tervszerűség, semmi perspektíva, semmi szeretet ...
HORATIO HANGJA Semmi szeretet?
DONAZELL A szerelem nem tűri meg maga mellett a szeretetet. Ellentétes fogalmak.
HORATIO HANGJA Szóval szerelem lesz? DONAZELL A legvadabb és leghülyébb formából. HORATIO HANGJA És az miből áll?
DONAZELL Gyűlöletből, megalázásból és megaláztatásból, megbánásból, keserűségből, szánakozásból, dühből, konokságból.
HORATIO HANGJA Ez úgy hangzik, mint valami egzisztencialista nyilatkozat.
DONAZELL Lehet. Beszélni róla éppolyan ostobaság, mint benne élni.
HORATIO HANGJA De megéri?
FORTINBRAS Mindenképpen.
HORATIO HANGJA Miért?
FORTINBRAS Kérdezed? Nézd meg ezeket a combokat, ezt az ágyékot, ezeket a melleket ! Amiket dühből és elkeseredésből harapni a legnagyobb élvezet ! Erről verset, regényt, színdarabot írhat. A szeretetből nem születnek ilyen gyerekek, nem is érdekel senkit.
HORATIO HANGJA Most miért táncol nekünk?
FORTINBRAS Mert minden mi vagyunk neki.
DONAZELL És most helyettünk a zene.
LUPPO És ölelés helyett a tánc.
HORATIO HANGJA Nem igaz. Nem lehet igaz!

4. jelenet

Luppo hivatali szobája. Luppo az asztal mögött, Heléna vele szemben

LUPPO Engedje el magát, oktalanul fél.
HELÉNA Én láttam kint azt az embert. Vértett a feje! Miért nem csinálnak valamit?
LUPPO Az embereim túlkapásai. A testi fenyítés tilos, úgyhogy megkapja mindenki a magáét, biztosíthatom. Mi a szolgálat emberei vagyunk, a munkánkkal jár.
HELÉNA Miért hivatott?
LUPPO Nos, nyilván sejtí, Horatióról van szó. Az ő személyes érdekében kérem a segítségét. A szeretőjéről van szó.
HELÉNA Olyan nekem nincs.
LUPPO Bocssásson meg, Rosszul fejeztem ki magam. A szerelme, az élettársa, a barátja nagyon komoly veszélyben van.
HELÉNA Veszélyben? Úristen ...
LUPPO Könnyen végzetes helyzetbe is kerülhet. Mi valamennyien szeretjük, tiszteljük őt, nem hagyhatjuk magára, amikor bajba kerül. Át kell segítenünk a tévedésein ...
HELÉNA Tévedésein?
LUPPO Úgy értem, néha félreismeri a munkatársait, és egyes barátairól könnyen kiderülhet, hogy legvérmesebb ellenségei.
HELÉNA Mi ez a köntörfalazás? Mondja meg, tőlem mit akar!
LUPPO Hadd fejezzem be. Olyan helyzet előtt áll, amely sorsdöntő mind neki, mind egész népünknek. Fortinbras a miniszterévé akarja tenni hivatalosan is, mint első dán miniszterét. Nézze, drágám: akár-hogy is, ebben az országban a norvégok uralkodnak, élükön a kicsit még fiatal, de tehetséges kormányzóval, Fortinbrasszal. Magának tudnia kell, hogy ez nem mindenkinek tetszik. Vannak örök elégedetlenkedők, akik csak az anarchiával tudják felhívni magukra a figyelmet, ezért aztán mindenre képesek. Horatio számos ilyen elemmel áll kapcsolatban.
HELÉNA Donazell?
LUPPO Igen, például. Donazell fejedelme a művészi ellenzéknek. Ismerjük érdemeit, kívánságát. Nem is vele van bajunk elsősorban, hanem azokkal, akik körülveszik. A kisebb irodalmi jelentőségű hőzöngőkkel. Külföldi kapcsolatokat építenek ki, telebeszélnek a fiataljaink fejét mindenfélével, alapjaiban támadják ezt a jóléti állapotot. Tőlük kell megmentenünk Horatiót. Ő még eléggé megmondhatatlan kapcsolatokat tart fenn ezekkel a csoportokkal. Mostani világos pártállása riadalmat fog okozni. Most már hivatalosan is ezt a rendszert kell szolgálnia, és ez végképp szembefordítja az ellenzékkel...
HELÉNA És mi közöm nekem ehhez?
LUPPO Több, mint gondolná.

Bejön Tiger, a káplán, sűg valamit Luppónak, Luppo int, Tiger félreáll, figyel, kezében papírlapot szorongat

HELÉNA Arra akar kérni, hogy legyek a spiclije? LUPPO (felnevet) Haha. Magácskának nem vagyok szimpatikus, ugye?
HELÉNA Hát nem. Mióta bejöttem ide, azon jár az eszem, meddig kell még nézni ezt az alattomos tekintetét. Szóval tegyek jelentést minden mozdulatáról, minden tervéről, hol, mikor, meddig?
LUPPO Rosszul teszi, hogy gúnyolódik. Főleg, ha segítségére lehet vele.
HELÉNA Ezt akarja, vagy nem?
LUPPO Ezt.
HELÉNA Hát nem. Befejeztük?
LUPPO Nem egészen.
HELÉNA Nekem is bevereti a fejemet, aztán szóbeli feddésben részesíti az embereit?
LUPPO Hohó, úgy látom, volt iskolája! Na jó, elég volt. Nem tudom, a kedvese mit szólna, ha kiderülne a maga... a maga ... nos, nem éppen megszokott kapcsolata Susanne barátnőjével... persze nem aka-

rom megsérteni az érzékeny lelkét... de... azt hiszem, ért engem.

Csönd

HELÉNA Micsoda egy mocskos állat maga!
LUPPO Hagyjuk a személyeskedést. Tudja a szerelme, hogy maga miért nem élvez az ágyban?
HELÉNA EZT ... EZT HONNAN TUDJA?
LUPPO Nana! Kevesebb indulattal, kicsikém, árt az arcboréne. Azt hiszem, felesleges tovább cseveg-nünk. A többit majd később, üzenek magáért. HELÉNA Miért ... miért akar tönkretenni mindent? LUPPO Én? Hálátlanok az emberek.
HELÉNA Mondja, maga dán?
LUPPO Tessék? Igen. Fontos ez?

Közjáték változás alatt

TIGER (felolvas)

Uram ! Jelentésem kelt november 2-án 17.30-kor. A kerületi őrsőm szolgálatban lévő altisztje egy bejelentés nyomán félig megfagyott emberre bukkant egy helybeli gazda csűrjének oldalában. Errefelé az utóbbi hetekben szokatlanul nagy a hideg, eltérően a sokéves átlagtól. A fagyott egyént kórházba vittük, ahol két nap múlva magához tért. Jelentem, süket-néma, feltűnő ismertetője, hogy állandóan mosolyog. De azért nem látszik elmebetegnek. Nem tudtuk ki-szedni belőle, honnan jött és hová tart. A kórházból elbocsátották, a főváros felé indult. Szükséges-nek éreztem, hogy levélben értesítselek erről a különös egyénről, mivel főúri származásának látszik. So-káig éljen a király!

5. jelenet

Donazell dolgozószobája. Donazell, Horatio, majd később Oliveer

HORATIO Miért?
DONAZELL Nem hittem volna, hogy pont neked kell elmagyaráznom. Azt hittem, vagyunk annyira, hogy személyesen jössz el hozzám és beszéljük meg ezt a ... nem is tudom, minek nevezzem. A levél hideg volt, hivatalos. Mint valami kegyelmi nyilatkozat. Nem, nem ünnepséget akarok, egyszerűen egy emberi szót. De az utóbbi időben te is elkerülsz.
HORATIO Igazságtalan vagy, mostanában rengeteg a munkám, az egyetem miatt majd egy éve nincs egy szabad percem sem. s különben is, azt hiszem, minden fontosabb lépés előtt kikértem a véleményed, igyekeztelek beavatni, vagy nem?
DONAZELL Csak amikor a legjobban kellett volna ...
HORATIO Nem akartam, hogy miattam vállalj el! Nekem a legtermészetesebb volt, hogy te ott fogsz tanítani. Kitől tanuljanak ezek a fiúk, ha nem tőled? Tudod, milyen fákat másztam meg ezért? Azt hiszed, könnyű volt?
DONAZELL Panaszkodsz?
HORATIO Dehogys. Fortinbrason kívül minden hivatalos fórum a fejét fogta, ha meghallotta a neved. Félnék tőled. És én azért dolgoztam, hogy ez a hatalom eljőjjön hozzád, és neked ajánlja föl a rektori széket ! A kölyök Fortinbrason kívül szinte senki sem meri igazában fölmérni az egész egyetem jelentőségét! A többség csecsebecsének tartja, a város új díszének. Az utolsó lehetőség, hogy megvessük ott a lábunkat! Hogy dán szellemi központot csináljunk, hogy... á, hagyjuk.
DONAZELL Egyébként mindegy. Ez a csomagolás sem változtat a döntésemén.
HORATIO Tehát nem.
DONAZELL Nem.
HORATIO E miatt a baklövés miatt?
DONAZELL Nem, ez csak egy apró túske. A lényeg változatlan.
HORATIO Milyen lényeg?
DONAZELL Öreg vagyok én már ahhoz, hogy megfeleljek az igényeiteknek.
HORATIO Az elvárásainknak? Te is így gondolkozol?

DONAZELL Azt kívánod tőlem, hogy tanítsak, hogy szolgáljam azt a rendszert, amely meghamisítja Dánia történelmi hagyományát, saját szája ize szerint magyarázza jelen történelmi helyzetünket, amely norvégosítani akarja legeredetibb gondolatainkat, alapjaiban rombolja szét függetlenségünket, képes az elméket állandó félelemben tartani. Azt kívánod tőlem, hogy a múltamat, a gondolataimat, az egész eszmevilágomat most, túl a hatvanon csiszoljam hozzá egy idegen fogaskerékrendszerhez? Öreg vagyok én már a megalkuváshoz. Elég ennyi dióhéjban? *(Meg-tántorodik)*

HORATIO Mi van veled?

DONAZELL Semmi. Nem vagyok valami jól mostanában.

HORATIO Hozzak orvost?

DONAZELL Orvost? Azt hozzá, az aztán van nekik.

Megkönnyíteném a dolgukat.

HORATIO Túl sötéten látsz mindent.

DONAZELL Lehet. Kevés már itt a fény.

HORATIO Miket nem mondasz? ! Hát mit akartok még? Ott voltam az első színdarabod bemutatóján, láttam, hogy csillog a szemed, éreztem az öleléseken, hogy megérte, hogy isteni nap volt. Fortinbras a legnagyobb türelemmel van hozzád, nagyon jól tudja, hogy végső soron ellene dolgoztok, mégis ki-adatja a műveiteket, megengedi a divatos botrányaitokat, tavaly megkaptad a létező legnagyobb irodalmi díjat!

DONAZELL Látod, ez a legnagyobb hazugság. És a legkegyetlenebb is. Amikor egy rendszer látványosan támogatja az ellenzéken, bólogat, önkritikát gyakorol, másnap meg a folyóban találsz magad! Azt hiszed te, Fortinbras dönt el itt bármit is? Egy gyerek jó-hiszeműségére akarsz bízni egy országot?

HORATIO Dehogy, félreértesz. Egyszerűen el vagyok keseredve. Én az eredményeket látom, és mögötte a szívós munkát. Művészeti csoportok alakultak, bevezettük az ingyenes, kötelező népoktatást, eddig nem ismert irodalmi stílusok törtek be hozzánk, soha ennyi könyvet nem adtak ki még, soroljam? Most dolgozunk együtt Konfucius művein, ösztöndíjat kaptok utazni, látni, élni ...

DONAZELL Norvég útlevéllé.

HORATIO A jelen pillanatban nem mindegy, milyen útlevéllé?

DONAZELL Jó neked, könnyen tudsz feledni. Fortinbras hatalomra kerülését meg mindent, ami ezzel járt. A népiártást, a demagógiát, a terrort. A legjobb barátaink tüntek el nyomtalanul, csak emlékeimmel vihetek virágot seholsincs sírjukra, idegen színek kerültek ezeréves zászlónkra. Én nem tudom elfelejteni a sortűzeket, vagy hogy remegve bűjtál el nálam az üldözőid elől. Én akkor fiatalkori önmagamot láttam benned, és rettegtem, nehogy elpusztulj. Az apámat előttem ... de hisz tudod. Ez most már úgy hangzik, mint valami népmese. De akkor a legkeservesebb valóság volt. Minden akkori fájdalmunk raktárba került, és ha jön valaki, aki új tartalommal tölti fel őket, ismét élni kezdenek! Elesebb kontúrokkal, mint valaha.

HORATIO És eljött valaki hozzád.

DONAZELL Igen, jött valaki. Aki átlát ezen az egészen.

Legalábbis azt hiszi.

HORATIO Átlát? Micsodán?

DONAZELL Amit teszel, teszünk : pótcselekvés. Árnyéka van minden mozdulatunknak. Amit itt mond-tál, mind igaz. Értékelhető, valódi eredmények — valami helyett. Te eszmét tudsz barkácsolni a meg-alkuvásból. És talán most valóban nem lehet mást tenni. De hogy ehhez ki adja, ki nem a jobbát, az magánügy. Konfuciuson dolgozunk. Valóban. Szép munka. Lefordítani először a kontinensen szép eredmény. De nem azért teszem, mert minden korlától függetlenül megtehetem, hanem azért, mert ez még belefér a korlátokba. Egyszer majd igazán, keményen arra az oldalra kell állnunk, amelyet választottunk. Úgy tudom, te már nem vagy ettől olyan messze.

HORATIO Jól tudod. Azt hiszem, elvállalom a miniszterséget.

DONAZELL Gratulálok.

Csőnd

HORATIO Bizhatsz az emlézőképességemben. Én sem felejtettem el semmit.

DONAZELL Bizom benne. Heléna?

HORATIO Heléna ...?

DONAZELL Mi van veletek?

HORATIO Ugyanaz. Maradt minden a régiben. Állandó keserűség a színházban, otthon, az ágyban ... DONAZELL Furcsa kapcsolat.

HORATIO Egyszer meg tudnám fogalmazni, miért van rá szükségem...

DONAZELL Lehet, hogy te itt éled ki azokat a hajlamaidat, amelyeket barátaink az ellenzékiségben. HORATIO Lehet ... bizarr, de lehet. Itt vezeklek? DONAZELL Pontosan. Valahol bűnhődünk kell. Min-

dünknek. De a tied nem megvetendő bűnhődés, mi?

HORATIO Hát ... akkor már inkább ez. Mégiscsak

kézzelfoghatóbb, hm, bűnhődés.

DONAZELL Gyönyörű nő. Oliveer anyja volt ilyen fiatal korában. Ezért is örülök, ha együtt látlak benneteket.

HORATIO Komolyan beszélsz?

DONAZELL A legkomolyabban.

Oliveer érkezik

Na, emlegessük ...

HORATIO Oliveer! Örülök, hogy mégis átjöttél. OLIVEER Teljesen önként. Már én is kerestelek. HORATIO Igen, hallottam. Na, Donazell, erről beszél-

tem. Többek közt ezért a fiúért irigyellek a legjobbban.

DONAZELL Várj még az irigységgel, előbb hallgasd meg.

OLIVEER Apám, nem vagy jól?

DONAZELL Már ez is kezd. Elműlik. De azért beveszek valamit. Horatio, várj meg! *(Kimegy)*

HORATIO Már megint Helénával van baj?

OLIVEER Rosszul kezd. Sokkal fontosabb, amiért kerestelek. Ha elmondom, amit szeretnék, be fogod látni, eddig alábecsültél.

HORATIO Túl hivatalos vagy.

OLIVEER És ez mit jelent?

HORATIO Hogy nem tudod megfogalmazni, amit mondani akarsz.

OLIVEER Tévedsz. Túlságosan bízol az emberismeretemben, meg úgy általában túl magabiztos vagy. HORATIO Ezért ...

OLIVEER Nem, nem ezért. Lehet, hogy jóvátehetően hibát követek most el ... mindegy. Minden köztünk levő nézetkülönbség ellenére ÉN bízom benned.

HORATIO Nagyon kedves.

OLIVEER Próbáld meg felnőttként bánni velem, légy szíves.

HORATIO Ez természetes. Ezt teszem.

OLIVEER A vasárnapi színházi előadáson megöljük

Fortinbrast.

HORATIO Megölik?

OLIVEER Nincs okod mosolyogni. Ez egy nagyszabású tervnek egy kis része. Jeladás az akcióra. Úgy látom, meglepődtél. Nem jól működik a gépezet? Hogy lehet, hogy fél éve készülünk rá, és te nem tudsz sem-mit? Vagy ez csak tettetés? Nem, nem vagy olyan jó színész, neked dublőr kell minden alakításodhoz. De most kitalálok mindent, és elsősorban azért, hogy lásd : vannak még ebben az országban, akik tenni is akarnak.

HORATIO Tenni?? Mit?!

OLIVEER Nyugodtabban, Horatio. Nos : terrorcsoportot szerveztünk, alkalmas emberekből, egyrészt Fortinbras megölésére, másrészt a hatalom átvételére.

HORATIO Puccs, itt?! Mit képzeltek, hol vagytok? OLIVEER Nem klasszikus puccs. Mindössze öt percre kell átvennünk a hatalmat, mindössze be kell jelentenünk.

HORATIO És azután?

OLIVEER Te is tudod, Szép Fülöp spanyol hadával Csehországba tart a pápa kereszties hadjáratában, és jelenleg déli határainkon állomásozik. És ott is marad, míg az új dán kormány hivatalosan segítséget nem kér tőle függetlenségének megvédéséhez. Szép Fülöp ezt a segítséget felajánlotta, minden téren.

Egyébként a terrorcsoport felkészítése is az ő táborában történik.

HORATIO Micsoda nagylelkűség !

OLIVEER Ó a döntő erő. A mi kis csoportunk csak a nemzeti jelleget adja a felkeléshez.

HORATIO Kikből áll ez a kis csoport?

OLIVEER Nincsenek illúzióink. Jobbára köztörvényes bűnözők, amolyan zsoldosok.

HORATIO És a vezéreik?

OLIVEER Jól ismered szinte valamennyiüket. Sikertől az eddig szanaszét működő ellenzéki csoportokat egyesíteni. Nem kis munka volt.

HORATIO Dán Függetlenségi Front.

OLIVEER Szóval, valamit mégiscsak tudsz, tudod, kik tartoznak ide.

HORATIO Ki intézte ezt el Szép Fülöppel?

OLIVEER Na ne ! Nem kihallgatáson vagyunk.

HORATIO És mit vársz tőlem?

OLIVEER Hogy egyszer az életben próbálj meg dán lenni! Dán, érted? Nem norvég álarcban járkálni, tövig kinyújtott nyelvvel. Hogy egyszer a saját érdekeiden túl próbálj meg törődni a nemzet érdekeivel.

HORATIO Világos. Szívesen összejönnek a barátaiddal.

OLIVEER Nem kíváncsiak rád.

HORATIO Aki tanulás nélkül akar operálni, legfeljebb gyilkos lehet, orvos aligha.

OLIVEER Nem ezt a nagyképűséget vártam tőled. Tanulni? Töletek? Mit? A kendőzést, a ködösítést, a ha-zugságot? Ti rosszabbak vagytok a papoknál, mert azok legalább évszázadok óta ugyanazt mondják, ti meg naponta változtatjátok a tanaitokat, ahogy épp a pillanatnyi érdek kívánja!

HORATIO Frázisokban élsz, Oliveer ... Sokkal több a a gyakorlati oldal ...

OLIVEER Frázisokká változtatjátok az életünket, és ez a gyakorlati oldal!

HORATIO Jó, fogadjuk el ezt a banális tervet. Nekem mi a feladatod?

OLIVEER Jó orrod van, közreműködésre kérek. Én, mesterednek a fia, akit talán egy kicsit még szeretsz. Neked kell valahogy eltávolítanod a testőröket a páholy közeléből. Te megteheted. És ügyelsz arra, hogy nyugtunk legyen, amíg bejelentjük az új kormányt, közvetlen a merénylet után. Merénylet? Nem, igazságszolgáltatás!

HORATIO És te hiszel is abban, amit beszélsz?

OLIVEER Nem kell a tudós nagybácsi.

HORATIO És miért tegyem ezt meg nektek?

OLIVEER Mert dán vagy. És mert ha valakinek látnia kell, mi folyik itt, az elsősorban te vagy. Csak éppen nem vagyunk egyformák. Mi képtelenek lennénk az árulásra, a megalkuvásra ...

HORATIO Egy éve még nem így beszéltél. Amikor az első verseidet hoztad, nem volt ilyen a szemed. OLIVEER Megváltoztam ! A szemem annyiban lett más, hogy végre kinyílt, és láthatok! Mindent láthatok!

HORATIO Nevetséges vagy.

OLIVEER Ezt te nem mondhatod nekem! Visszaélsz azzal, hogy ismersz kölyökkorom óta. De most meg-változott a világ, vagy legalábbis változni készülni! És mi változtatjuk meg, az újat, a kinyílt szeműket. Új fogalmak kellene az agyunknak, a szívünknek. Most köpni kell, nem nyalni !

HORATIO Miket mondasz!

OLIVEER Ha valamiért, hát ezért vagyok itt! Ha nem állsz mellém, kinyírnak, érted?! Ezek az emberek gyűlölnék téged, és csak a megfelelő alkalomra vár-nak! És nekem tőr-nöm kell, hogy mocskolódjanak a neveddel! Én azt akarom, hogy megmaradj, hogy támogass minket, hogy állj végre valahová, hogy igazold a harcunkat ! Most megvan az ERŐ, amellyel mindent megvalósíthatunk. Hadsereg, államok állnak mögöttünk ! Te, ha segítesz, a vezérünk lehetsz ! (Egy *pillanatra* megáll) FÉLTELEK, hát nem érted? Rá-kényszerítesz, hogy kiabáljak, de hogy mondjam, hogy megértsd! Igen, a frázisok ideje jött el, amikor lejáratott nemzeti jelszavainkat újra kell értékelnünk! De ez a legerősebb, a frázisok igazsága, mert ezt nem lehet kikezdeni, ez törvény! Minden forradalmat a frázisok csináltak! Most legszívesebben pucéran állnék előtted, és üvölténém, ez Dánia ! A csupasz testünk és csupasz sebeink ! Meg a történelmünk, az irodalmunk, amelyek nem túrnak magukon

idegen átértelmezést, mert elpusztítjuk, elveszítjük őket! Most nem a paraszt kenyéréért harcolunk, ha-nem a lelkéért, az agyáért ! Állj mellénk, állj mellénk, Horatio, mert én ...

HORATIO ...

OLIVEER Hallgatsz? Legalább próbálj meggyőzni, vagy valamit ! Nekem igazolás kell vagy cáfolat ! De tőled kell, mástól nem tudom elfogadni ! Én nem úgy jöttem hozzád, hogy ezeket elmondom. Én fölünyes akartam lenni, és legalább olyan komoly, mint a tervünk! De előtted nem tudok ... játszani.

HORATIO Igazolás vagy cáfolat! De jó lenne, ha minden ilyen egyszerű volna körülöttünk.

OLIVEER Ilyenné kell tennünk mindent! Fehér-fekete!

HORATIO Új le. Új le ide élém, és idd ezt meg. Idd ki egészen.

OLIVEER Ige ... igen.

HORATIO Rossz a tervetek. Szép Fülöp évek óta világalomra tör. Őt nem érdekelheti a ti nemzetieskedésetek. Nyilván jól fölfogott érdekeiben ajánlotta fel a segítségét. A ,másik: nincs mögöttetek tömeg. Ez a jóllakott nép retteg minden vihartól. Harmadszor: nem vagytok tisztában Norvégia haderejével. Fortinbras nagybátyja tíz ilyen puccsot eltiporna, és ha ebből norvég—spanyol háború lesz, akkor is mi isszuk meg a levét. Dánia kis ország ahhoz, hogy nyerni tudjon. Az öreg Claudiusok kora lejárt. Új erővonalak határozzák meg a világ sorsát. Mi ezek közt csak bábok lehetünk, nekünk csak zsákutcáink vannak, ha magunkra maradunk. Ez nem leköpése önmagunknak, ez haladék. Hogy mire, az még kérdés. Ezért van óriási szükségünk az egyetemre. Nektek most nem lövöldözni kell, hanem tanítani, írni, olvasni, számolni, jól fölkészíteni egy új generációt.

OLIVEER De akkor kipusztítjuk bennük az összes lelkesítő, tiszta érzést.

HORATIO Ez nem igaz. Legfeljebb egyet.

OLIVEER Korcsokat neveljünk önmagunknak? HORATIO

Gondold meg. Ha úgysem győzhettek, mi értelme ...

OLIVEER Értelme? Értelme azért van! Akkor elpusztulunk!

HORATIO Mártroromantika. Nem old meg semmit.

OLIVEER Nem old meg semmit, de JELEZ ! Irányít, indulatokat tart ébren több száz évig ! A mi halálunkkal ébren tarthatjuk gyermekeinkben az egyet-len szent igényt — a DÁNSÁGOT ! A dáság tudatát! És mindig lesz, aki továbbviszi és életben tartja pontosan a halálával ! És ennek a láncnak soha nem szabad megszakadnia ! Ha pusztulunk, hát ezért pusztulunk. De látom, ez nem a te álláspontod.

HORATIO Nem. Én az életre szavazok.

OLIVEER Akkor nincs mit beszélgetni tovább.

HORATIO Sajnálom.

OLIVEER Az kevés. De ha ezek után még van bátorságod elmenni közéjük egy beszélgetésre, én meg-szervezem.

HORATIO Helyes. Értesíts idejében. Vigyázz magadra !

Kis csönd, Oliveer elfut. Donazell ugyanarról be

DONAZELL Itt van, kész, mehet a nyomdába. Eddigi együttműködésünk koronája ez a Konfucius-gyűjtemény. Ha ez megjelenik ...

HORATIO Te tudtál mindenről?

DONAZELL Igen, nekem mesélte el először.

HORATIO És?!

DONAZELL Mit „és”? Nem értelek ...

HORATIO Te hagyta, te engedted, te mellálltál? DONAZELL

Nem vállaltam részt benne, de nem akadályozom meg.

HORATIO Hiszen a fiad! Az egyetlen fiad!

DONAZELL Nem akadályozom meg.

HORATIO MIÉRT?!

DONAZELL ...

Közjáték

Parasztasszony ölében Laiser feje, az asszony pálinkás ronggyal törli le róla a vért

PARASZTASSZONY Buta voltál, idegen. Minálunk

nem illik megvédeni a nőt, az asszonyt. Meg aztán engem már ...

Laiser elkapja a kezét, megcsókolja

Te jó vagy, és tiszta a szemed. Többet ne menj be a kocsmába. Bosszantja őket, ha nem tudják, ki vagy, honnan jössz, hová mész. Meg aztán te nagyon érzékeny vagy. Máskor is megvert már az uram. Erősebb is, mint te vagy. Most majd hazamegyek, megint megver. Látod, ezt csináltad.

Laiser az asszony kezéhez simítja az arcát

Pedig jó az uram. Csak mihaszna dolgozik. Ez a fene nagy közösködés elvitte mindenünket. Nincs gép, se jószág. Ha nem ütne, hát sírna. Azt meg szégyelli. Fáj még?

Laiser nem érti (Artikulálva)

FÁJ MÉG? Laiser nemet int

Sok bolond lehet még a világban, mint te. Még akkor is mosolyogtál, mikor ütöttek.

Laiser elővesz egy hervadt virágot az ingéből

Ne bolondozz. Még idelát az uram, aztán azt hiszi ... Nagyon fáradt lehetsz. Elduglak itt a csűrben hátul, de jó korán menj tovább, nehogy itt találjanak. Mindenki elvadult mostanában. *(Elővesz egy kis füzetet)* Ez meg az ingéből esett ki a kocsmában.

Laiser fölugrik, elkapja a noteszt, villámgyorsan az ingébe dugja

Mi az, ami ilyen fontos neked, idegen?

Laiser egy darabig habozik, aztán leül mellé, kinyitja, és átadja. Parasztasszony olvassa, lapozgatja

Milyen furcsa ... és milyen szép. Gyere, megmutatjuk a papnak meg a tanítónak. *(Feláll)*

Laiser most nem érti a dolgot, kiveszi a füzetet az asszony kezéből

De félted, bolond ! Na gyere, fussunk a paphoz. *(El-kapja Laiser kezét, kifutnak)*

6. jelenet

Horatio dolgozószobája. Susanne egyedül, majd érkezik Horatio

SUSANNE Egy órája várok rád.

HORATIO Bocsáss meg, de...

SUSANNE Utálok várni valakire egy órát!

HORATIO Nem láthattam előre...

SUSANNE Egy órája fel-alá járkálok itt.

HORATIO Nem tudnánk elszakadni ettől az egy órától?

SUSANNE Beképzelt vagy, mint mindig.

HORATIO Susanne, nagyon fáradt vagyok most ehhez...

SUSANNE Komoly beszédem van veled, Horatio. Bár semmi megértést sem várok tőled.

HORATIO Heléna.

SUSANNE Igen. Felháborítóan viselkedsz velem. Beszélünk kell, amíg nem késő.

HORATIO Hogy állsz az új szerepeddel?

SUSANNE Hogy mivel?

HORATIO Az új szerepeddel. Elég szép feladat. SUSANNE

Teljesen tönkreteszted. Egész éjjel bög, járkálsz összevissza, nyugtalan, idegbeteg. A színpadon

csak... csak egy árnyék. Mindent, mindent elveszítetted így! Miért jó neked, hogy gyötrőd, hogy kinzod? Azt hiszed, csak őt bántod ezzel? Nem, a viselkedésed már rég nem magánügy.

HORATIO Mondtam, hogy halálosan fáradt vagyok. SUSANNE Hogy felvitte a Jóisten, meg más is, a dolgodat! Valamikor nem ilyen voltál. Olyan szerényen

ültél a színészklubban, olyan alázatosan... Most is ez a fölünyes mosoly ! Undorító!

HORATIO Ezért kár volt idejönnöd.

SUSANNE Hagyd békén Helénát ! Nem hozzád való, érted?

Muszáj neked mindent felborítani? Muszáj az egész életünket, az életemet összetörni?

HORATIO Nem értem, miről beszélsz, Susanne ! Hiszen te részeg vagy!

SUSANNE Igen, ittam! Na és? Azt hiszed, különben eljövök ide? Ittam, nem is keveset, de örülök, mert így legalább a szemedbe mondhatom...

HORATIO Mit?

SUSANNE Heléna az anyém, és senki sem veheti el tőlem ! Mosolyogj csak ! Ezek szerint nem tudsz sem-mit, nem is hallottad? De, de biztosan, csak olyan önhitt vagy, hogy nem veszed tudomásul, ami ... hü, de rosszul vagyok...

HORATIO Miről beszélsz?

SUSANNE Aha, elbizonytalanodunk, akkor mégis ...

HORATIO Beszélj, te hóhér, ha már idejöttél. SUSANNE

Hóhér, hóhér!

HORATIO Vagy menj haza, és aludd ki magad. SUSANNE

Pedig mindenki beszél már körülöttünk ... Helénával együtt élünk !

HORATIO Tudom, közösen béreltek lakást. Pénz kell?

SUSANNE Nem úgy, nem úgy ! Szexuálisan ! Mi szeretjük egymást, te marha ! Mi jót teszünk egymással! Aha, elsápadunk ! Pedig hallhattad, hallhattad te is! Hiszen a múltkor pont ezért verekedtél össze vala-kivel!

HORATIO Heléna ...

SUSANNE Kicsűszott a talaj? Miniszter úr! Nem akarod elhinni, ugye ! Pedig Helénát csak én, csak én te-hetem boldoggá!

HORATIO Megöllek! *(Elneveti magát)*

SUSANNE Tudok rólatok mindent ! A kudarcaitokat is, mindent ! Nem tudtad, miért nem érzi jól magát veled? Hát most tudod ! Olyan kisbaba, gyengédség kell neki, érzelem! Ő nem bírja a durvaságot, az erőszakot ! De mit kaphat tőled egy ilyen gyöngye teremtés! Csak fájdalmat okozol neki, férfinak akarsz látszani előtte. Neki nem ez kell, neki én kellem ! Bógok, igen! Na és? Csak nektek lehetnek nagy érzelmeitek? És bógok azért is, mert látom, hogy teszed szerencsétlenné őt is és engem is. Ő csak magamért szeret, de ezt te sohasem fogod megérteni ! Nem kihasználni akar, aztán eldobni, meggyalázni, megalázni, aztán kínosan vigyorogni ! Tudod te, nekünk milyen ébredéseink voltak! Ti leköpietek az ilyet, pedig ez a legtisztább dolog, ami létezik. Minket nem a testünk hozott össze, hanem a lélelem, a kétségbeesés, attól, amit tehettek és amit tesztek is velünk ! Mi a vigasz vagyunk egymásnak, rajtunk mindenki keresztülmehet, a mi életünkbe mindenki beleszólhat! Én szerettem, szeretem önzetlenül, csak magáért, és addig minden rendben volt, amíg ide nem tolakodtál közénk!

HORATIO És Fortinbras?...

SUSANNE Igen, a szeretője vagyok. Te tudod a legjobban, mi vár egy magamfajta nőre, ha kiderül, hogy nem normális. Hát kell egy alibi. És ez az alibi ez a tacsó ! A hülye csak simogat, meg verseket ír hozzám. Csak bennem több a színésznő, Heléna eb-ben a szerepben tehetségtelen. Te valamivel megzavartad ... gyereket akar tőled ez a majom, gyereket ! De nem fog, nem fog ! Amíg én itt vagyok, nem fog! Én félek... hogy valami marhaságot csinál... olyan zavart mostanában ... és ennek te vagy az oka, te bolondítottad meg, te... *(Hirtelen elhallgat, nézi a férfit)* Nem vágsz pofon, semmi?

HORATIO Nem, de most menj el. Elég volt. SUSANNE Azt hiszem, háynom kell... sokszor borzalmasan gyűlöllek.

HORATIO Ezt már mondtad.

SUSANNE Irtózatosan.

HORATIO Tudom.

SUSANNE Te . . . Te hülye . . . te. *(Kirohan)*

7. jelenet

Az előző jelenet díszletében a színpad hirtelen élni kezd, fehér köpenyes alakok betolnak egy kórházi

ágyat Donazellel, a' szín egyéb bútorarabjait fehér lepedőkkel letakarják. Háttul élőkép: balettkar, elől Balettos kislány. Horatio az ágy szélénél áll. Fortinbras be

FORTINBRAS Itt van? Üdvözöllek ...
HORATIO Csöndesen. Úgy tűnik, alszik, végre. Nem akart beengedni a testőrd.

FORTINBRAS Meghagytam, hogy a fián kívül senkit ne engedjenek be hozzám, míg ide nem érek. A szíve?

HORATIO Az utcán epilepsziás rohamot kapott. A legjobb orvos kezeli.

FORTINBRAS Meghal?

HORATIO Nem tudom. Megmondta volna. FORTINBRAS Mintha egészen lassan mozogna a szája. HORATIO Álmodhat valamit.

Háttul most megmozdul az élőkép, balettzene

BALETTOS KISLÁNY Donazell bácsi ! Donazell bácsi! Hol vagy?

DONAZELL Itt vagyok, gyermekem, az ágyban. Téged küldtek?
BALETTOS KISLÁNY Igen, engem. Szép a ruhám?

DONAZELL Gyönyörű.

BALETTOS KISLÁNY Anyukám varrta hosszú éjjele-ken át, azt mondta, a szélből, amely a tenger felől jön. Persze, ez nem igaz.

DONAZELL Ki tudja?

BALETTOS KISLÁNY Kelj fel, Donazell bácsi!

DONAZELL Gondolod, hogy tudok?

BALETTOS KISLÁNY Persze. De furcsa vagy! Mint egy nagy fehér manó!

DONAZELL Mókásnak találsz?

BALETTOS KISLÁNY (kacag) Nagyon! Kelj föl, és gyere előre !

DONAZELL Hová viszel?

BALETTOS KISLÁNY (a közönségre mutatva) Nézd, mennyi ember ! Neked már ott van köztük a helyed. DONAZELL

Közöttük? HOL?

BALETTOS KISLÁNY A harmadik sor kettes széken. Jobboldalt. A maiak itt gyülekeznek, ebben a szín-házban. Itt gyülekeztek, aztán majd elindultok. Csak előtte néhányan beszélni akarnak veled. Addig én táncolok.

Donazell lemegy a nézőterre, leül a székébe. Fortinbras és Horatio a következő dialógus alatt nézik az üres ágyat

FORTINBRAS Alighanem túlajtotta magát. Volt valami nagyobb munkája mostanában?

HORATIO Alig hiszem. Talán ez a közös Konfucius-fordításunk. De ezt olyan örömmel ... FORTINBRAS Nem az számít.

HORATIO Állandó vibrációban élt.

FORTINBRAS Ezt hogy érted?

HORATIO A képességei és a lehetőségei között soha-sem volt összhang.

FORTINBRAS Itt van a levele. Ez talán téged is érdekel.

Elvállalta a rektorságot.

HORATIO Elvállalta? !

Megélénkül a tánc, alatta két erős, közönséges férfi-hang

I. HANG Nézze, Donazell. Amit maga itt leélt ... az jó. Nekem tetszik. Tartalma, koncepciója volt. De ha nem veszi zokon, próbálja meg még egyszer ... az ember életében, tudja ...

DONAZELL En nem tudok még egyszer nekifutni. En úgy élek, ahogy írok.

I. HANG Hát persze. Mi becsüljük a képességeit. Maga ott volt ! Maga látta ! Micsoda idők tanúja! DONAZELL Nem vagyok hajlandó másképp élni.

II. HANG Azt hiszi, ellene vagyunk.

I. HANG Azt hiszi, nem becsüljük eléggé.

II. HANG Azt hiszi, okosabb nálunk!

I. HANG Kuss! Meg kell hagyni ebben a hitében. Túl öreg már. Túl sokat látott. Túl sok követ összehordott itt a parton.

DONAZELL Mit akarnak tőlem? Mondják meg, hogy rossz és kész!

I. HANG Nem olyan könnyű ez, Donazell. A közönség, tudja, még nem érett a maga befogadására! Mi az ő

érdeklődésben cselekszünk! Majd később ... egyszer máskor ... Most más kell! Szép kell az embereknek, szép! Valami a szerelemről, a karácsonyfáról vagy a balettos kislányokról...
DONAZELL Miért én? Van ott még elég tányérnyaló. II. HANG Miért, miért. Mert magára hallgatnak, magának neve van.
DONAZELL Van egy versem. Meglehetősen régen írtam.
I. HANG Vers! Vers! Ez az! És miről szól? DONAZELL A karácsonyfáról, meg hogy milyen szép,

ha meggyújtják rajta azt a sok-sok gyertyát.

I. HANG Nagyszerű! Eredeti! Hosszú?

DONAZELL Négy sor.

II. HANG Megvéve !

DONAZELL Kicsit összeszedem magam, írok hozzá még egy strófát.

II. HANG Hálásan köszönjük, kedves Donazell ! Hálásan!

HORATIO Szabályosan lélegzik.

FORTINBRAS Legyen neki könnyű a befejezés. Ha ez az.

Margarite, Donazell felesége jön be a színrre

MARGARITE Hol vagy? Hol vagy?

DONAZELL Itt, a harmadik sor szélén. Nézd, felemelem a kezem!

MARGARITE Igen, látlak. Maradj ott. Úgysem tudsz hozzám feljönni. Sajnálom, hogy csalódnom kellett benned.

DONAZELL Csalódnod?

MARGARITE Azt hiszed, nem tudok mindent? Azt hiszed, nem látok mindent?

DONAZELL Mire gondolsz?

MARGARITE Szerencsétlenné tetted a fiamat! Muszáj neki mindent látni, ami körülötte történik? Muszáj volt úgy nevelni, hogy folyton elégedetlenkedjen? Hogy folyton lázongjon? Mit irigyeltél tőle? Az egy-szerű emberek boldogságát? A hétköznapi örömeiket? Nem láttad, hogy elpusztítod? Nem láttad, hogy nem lehet úgy élni, ahogy ő akar? Hiszen te voltál erre a legjobb példa! Ó, csak egy kicsit hagyott volna még élni a jóisten! A saját képedre akartad faragni, hát sikerült!

DONAZELL Ez is egyfajta boldogság.

MARGARITE Sajnos, én nem értem a ti magasztos eszméiteket. Én csak az életet értettem, és most halott vagyok. Én másért szenvedtem veled, érted? A szülésem nem filozófia volt ! Hanem vér és boldogság ! Előre tudtam, hogy így lesz, hogy nem tudsz megnyugodni soha ...

DONAZELL Fejezd be.

MARGARITE En már mindent befejeztem. DONAZELL Akkor most menj el. Igazad van. De nem biztos, hogy ez kell most.

MARGARITE Soha nem foglak megérteni.

DONAZELL Soha nem is értettél meg.

HORATIO Nem kellene behívni az orvost? FORTINBRAS

Nekem megígérte, hogy mindjárt be-néz.

A balett alatt Donazell hangja

DONAZELL HANGJA Megmérettél, és írónak talál-

tattál . DONAZELL Mi ez a hülyeség? Ki vagy? Nem ismerlek!

DONAZELL HANGJA Donazell vagyok, az író. Szeret-ném értékelni és helyrerakni irodalmi működésedet.

DONAZELL Igen? Parancsolj.

DONAZELL HANGJA Közlöm veled, hogy amit eddig írtál, néhány kamaszkori vers kivételével, csapnivaló és érdektelen. Egyetlen értelmes dolog volt : ez a Konfucius-fordítás.

DONAZELL Kedves.

DONAZELL HANGJA Hiányzott valami tűz belőled. Tudod, valahová mindig állni kell. Te túl sokat ingadoztál. Túl sokszor akartál megfelelni az elvárásoknak. Túl sok volt a középut.

DONAZELL Gondolod?

DONAZELL HANGJA Valahogy soha nem azt írtad, amit szerettél volna. Nemsokára jön majd egy Freud, aki megfejti ezt, addig be kell érned a köz-napisággal. Robbantani kell, mindig robbantani,

nem törődni az esetleges károkkal. Te nem ezt tetted. Vaktöltényekkel lövöldöztél, ami viszont nagyon tetszett ennek a rendszernek. Még ha látszólag fűjt is rád. Pedig végig ott ültél a félelmetes bombáidon. Most majd valami ügyes tűzszerész végképp hatástalanítja őket. Egy okos filológus.

DONAZELL Ilyen rosszul állok?

DONAZELL HANGJA Dehogy! Kapsz te is emlékházat, utcát, szobrot. Bekerülsz az érdekes klasszikusok közé, akiről mindenki tud, de a kutya sem olvassa. Túl korán öregedtél meg.

DONAZELL Most mit csináljak?

DONAZELL HANGJA Semmit. Ül csak ott lenn, míg valaki érted nem jön.

ORVOS (be) Valami változás?

FORTINBRAS Én nem látok rajta semmit.

ORVOS Magára kellene hagynunk. Az éjjel majd figyeljük, aztán ...

HORATIO Aztán?

ORVOS Nem tudom. Nagyon furcsa eset. Menjünk ki, hagyjuk aludni. Ez már sok mindent megoldott.

Kimennek

BALETTOS KISLÁNY Gyere, Donazell bácsi, a többiek várnak rád kint! Mindenki beszélni akar veled. DONAZELL Kint? Hol kint?

BALETTOS KISLÁNY A kijáratnál. Mindenki ott áll a kijáratnál. Rengeteg, rengeteg virágot hoztak. Krizantém, jázmin, rózsá...

DONAZELL A kijáratnál...

BALETTOS KISLÁNY Az előcsarnokon keresztül. A nézőtéri felügyelő majd megmutatja.

DONAZELL Köszönöm, kedvesem.

Közjáték — változás alatt

Hangos dörömbölés. Egy kopf világítja meg a Főtemetést, egy Laisert

FŐTEMETÉSZ Ki az már? Bezártuk a kaput.

Dörömbölés

Jól van már! Majd reggel. Nem fogok minden csavargó miatt ötpercenként fölkelni.

Dörömbölés

Válaszolj már! Mi van, fiú, süket vagy? A francnak kell minden nyomorékot kiengedni! Elkolbásznak, aztán kelhetnek föl! Az anyád jobban vigyázhatna rád, te ,szerencsétlen. Fázol, mi? Na gyere, beengedlek. De utoljára!

8. jelenet

Susanne és Heléna lakása. Susanne középen ül, a másik szobából bejön Heléna útiruhában, a szoba közepén bőröndök, csomagok

SUSANNE Mindent összecsomagoltál?

HELÉNA Igen, azt hiszem.

Csönd, Heléna tesz-vesz

SUSANNE A fogkeféd kinn van a polcon. HELÉNA Kösz.

(Kimegy, csönd, visszajön, megáll) SUSANNE Hozzá mégy?

Heléna bólint. Csönd

Én is elköltözöm.

HELÉNA Hová?

SUSANNE Még nem tudom ... egy embernek nagy ez a lakás.

Csönd

Meg drága is. A képet is elviszed a hálóból?

HELÉNA Nem.

SUSANNE Nekem adod?

HELÉNA Szívesen.

Csönd

SUSANNE Mi nem volt jó?

HELÉNA Jó volt. Jó volt minden. Majd meglátogat-lak.

SUSANNE Várni foglak.

Csönd

HELÉNA Megyek. Horatio vár, kimegyünk a temetőbe.

Halottak napján mindig meglátogatja Hamlet sírját.

SUSANNE Vidd el azt a virágot. Tegnap kaptam a színházban.

Még ki sem bontottam.

HELÉNA Jó.

Csönd

SUSANNE Ha elmész, meghalok.

HELÉNA Buta vagy.

SUSANNE Hagyd itt a fekete harisnyádat.

HELÉNA Ott hagytam már. Ott hagytam az éjjeliszekrényeden.

Csönd. Heléna feláll, összeszedi a csomagjait, elindul

Szia. SUSANNE

Szia.

9. jelenet

Temető, késő este, gyertyákkal kivilágítva. Horatio a színen, Helénát várja. Főtemetész érkezik

FŐTEMETÉSZ Uram, uram!

HORATIO Erre!

FŐTEMETÉSZ Uram, bocsásson meg, de jelentették, hogy ketten még itt vannak, és hát zárni szeretnénk ... most látom, Horatio, nemde?

HORATIO De igen. És rögtön megyünk. Csak még a barátnóm rendbe rakja a szülei sírját. Nem tart sokáig.

FŐTEMETÉSZ Ó, hát persze, persze. Csak nyugodtan.

Elvégre halottak napja van.

HORATIO Addig kérdeznék valamit. Jó pár éve, még Hamlet idején, találkoztam itt két derék emberrel, sirásók voltak.

De azóta nem láttam ... miért mosolyog?

FŐTEMETÉSZ Ó, uram, úgy látom, eléggé tájékozatlan

temetőügyekben. A két úr már nem dolgozik itt. HORATIO

Kiöregedtek.

FŐTEMETÉSZ Dehogy. Egyszerűen nincs rájuk szükség.

HORATIO Nincs? ! Mi az, ebben a rendszerben nem halnak

meg az emberek?

FŐTEMETÉSZ Nem halnak meg! Milyen pajkos gondolat! Nem, egészen másról van szó. Korszerűsítették a temetőipart. Rájöttünk, hogy a géppel való sír-ásás amellet, hogy megbízhatóbb, sokkal olcsóbb is...

HORATIO Géppel? !

FŐTEMETÉSZ Úgy van, uram. Mert nézzük meg: a gép nem eszik, nem kényeskedik, nincsenek elképzelései, nem iszik meg olyan töménytelen mennyiségű pálinkát. Egyébként magát a megoldást importáltuk. Egy bolondos olasz, Leonardo da Vinci sok egyéb mellett megálmodta ezt a sírásógépet is, amely gőzzel működik. Nem kell hozzá más, csak víz. Maga ez a gőzenergia ügyes, de nem jósolok nagy jövőt neki. Az a baj, hogy csak a temetőiparban alkalmazható.

HORATIO Sírásógép?!

FŐTEMETÉSZ Lásza be, uram, a világ halad, és nekünk

feltétlenül vele együtt kell haladnunk:

HORATIO És nem viszolyog ettől senki?

FŐTEMETÉSZ Miért viszolyognának, hiszen feketére festettük! Egyébként felséges urunk, Fortinbras úr nagybátyjánál Norvégiában is ezt a gépet használják. Akkor pedig nem lehet rossz!

Heléna be

Bocsánat, én nem is zavarok tovább. Apropos, sokáig maradnak?

HORATIO Nem, nem hiszem.

FŐTEMETÉSZ Mert akkor szólók, hogy ne zárják be a kaput.

(El)

HELÉNA Nem megyünk még? Én kész vagyok. HORATIO
Nincs sok kedvem elmenni innen. Minek? Jó helyen vagyok
itt.

HELÉNA Nem értem. Mi a bajod?

HORATIO Ne törődj velem. Már régen nem a saját szavaim
jönnek ki a számból, már régen nem Horatio beszél veled.

HELÉNA Hát kicsoda?

HORATIO Az, akit összeállítottatok bennem. Te, Fortinbras,
Donazell, Hamlet, Claudius és a többiek. HELÉNA És ez a
kupac nem te vagy?

HORATIO Nem. Horatio csak ritkán találkozik Horatióval. Ez
az utolsó találkozások egyike. Talán a legutolsó.

HELÉNA Neked valami bajod van.

HORATIO Figyelj, Heléna. Meg fogok halni.

HELÉNA Persze, egyszer mindenki ...

HORATIO Ne, ne beszélj. Már megbarátkoztam a gondolattal.
Olyan partok felé közeledem, ahol a leugrás az egyetlen
lehetőség. A halálos betegek nyugalma van bennem, illetve
sokkal több. A halálos beteg végig gondolhatja, milyen
szépségek várnának rá, ha életben maradna. Lányokról,
tavakról, családról és gesztenyefákról álmodik. Nekem
nincsenek gesztenyefáim. Nekem a bukásom után is bukás
van. A beteg embernek különválnak egy időre a teste és a
lelke, elindulnak két irányba, hogy egy idő után, pontosan
a halál pillanatában, találkozzanak. Nekem nem magamtól
függetlenül valamitől kell pusztulnom, én önmagamban
hordom a kórt. Összenöttem magammal, és ezt a mételeyt
nem lehet leoperálni.

HELÉNA Milyen furcsákat mondasz.

HORATIO Ez erkölcsi halál, Heléna, amelynek véletlen,
nagyserű ajándék a test halandósága. Már csak egy
kötelességem van, hogy az én pusztulásom ne vonjon
hullahegyeket erre a kopott színpadra. Szükségem van rád
most, hogy megértsd a pillanataimat, a cselekedeteimet,
hogy a lelkiismeretem legyél, mert ebben a testben már
nem fér el a lelkiismeret. Ez annyira üres, hogy már semmi
sem fér bele.

HELÉNA Tudok valamit segíteni? Mondjad, Horatio, én
bármit ...

HORATIO Talán segíthetsz. Nem tudom. Oliveerék
összeesküvést terveznek Fortinbras ellen. Meg akarják ölni,
átvenni a hatalmat.

HELÉNA Micsoda?

HORATIO Szörnyen banális terv. Csak láthatnék mögé.
Nagyon gyanús ez az egész.

HELÉNA Megölik Fortinbrast? De miért?

HORATIO Mert borzalmasan dának lettek. Meg most, úgy
gondolják, kezükben az eszköz és az erő. HELÉNA De hát
mikor?

HORATIO Vasárnap este a színházban.

HELÉNA És mit fogsz most tenni?

HORATIO Mit tehetek? Adjam fel őket? Azon túl, hogy
leköphetem magam, még ki is nyírnak. Ezek nem
kisgyerekek, jól ismerem őket. Azonnal boszszút állnak...
Már eddig is... Vagy álljak melléjük? Ebbe az örütségbe?
És pont Oliveer, akinek Donazell halála után szinte az apja
vagyok! Érted te ezt?

HELÉNA Attól félek, igen.

HORATIO Látod, már nem érzékelem a tereimet sem. Neked
is elmondom azt, amit senkinek sem szabad elmondani.
Vagy ki tudja? Örült manipuláció ez az egész, csak
láthatnék, láthatnék mögé...

HELÉNA Csak vigyázz... nagyon vigyázz magadra, . Horatio!
(Ezt olyan komolyan, aggódom mondja, hogy Horatio kiesik
eddiggi szerepéből)

HORATIO Hogy vigyázzak magamra? Kinek?

HELÉNA Nekem.

Csönd

HORATIO (elmosolyodik) Neked !

HELÉNA (hirtelen) MENJÜNK EL INNEN! Utazzunk el,
Horatio! Bárhova ebből a cirkusból, jó messze, telepedjünk
le, és kezdjünk mindent előlről. Itt meg-ölnek bennünket !
Téged is, engem is ! Te már értem is felelős vagy ! Érttem is,
és kettőnkért !

HORATIO Heléna !

HELÉNA Én tudom a veszélyt körülöttem, érzem! És látom,
hogy változol napról napra ! Én félek, és fél-

telek ! Téged is, magamat is ! Az első infarktuson már túl
vagy, nem? Meg akarod várni a másodikat? MENJÜNK
INNÉT!

HORATIO Nyugodj meg ...

HELÉNA Én már végre magunknak akarok élni ebben a
rohadt életben ! Én egyszer már embernek akarom érezni
magam! És veled, vagy bárkivel ...

HORATIO Igazad van. Elmegyünk, Heléna, együtt. De várnod
kell egy kicsit. Megvárni, mi lesz ebből a káoszából. Jó nem,
az biztos. Elutazunk, de én állam-férfi is vagyok, nem
rúghatok fel egyszerre mindent. Beszélék Oliveerékkal. Ha
nem sikerül lebeszélnem őket ... majd meglátjuk. És még
egy: várok valakit. Levelet kaptam otthonról, hogy árván
maradt öcsém megszökött, és úgy velük, hozzám tart.

HELÉNA Öcséd? Soha nem mondtad.

HORATIO Nagybátyámék nevelik. Süketnéma. Így született.

HELÉNA És ide jön?

HORATIO Feltételezik. Mindenesetre, ha hamarosan nem
érkezik meg, kerestetni fogom.

HELÉNA Hasonlít rád?

HORATIO Igen. De lehet, hogy kettőnk közül most ő a
boldogabb.

HELÉNA Hármunk közül.

Főtemetész érkezik vissza

FŐTEMETÉSZ (messziről, kicsit be van rúgva) Uram, uram !

HORATIO Mit akar már megint ez a gyásznyúl?

FŐTEMETÉSZ De jó, de jó, hogy még itt találok ma-
gukat. Ne haragudjanak, de nagyon fontos, amit
mondani szeretnék ...

HORATIO Nem a legalkalmasabb pillanat. FŐTEMETÉSZ

Tudom, tudom én, de az előbb beszél-

gettünk a sirásógépről ... hogy is mondjam...

HORATIO Nyógd már ki !

FŐTEMETÉSZ ÉN UTÁLOM EZT A MOCSKOS GÉPET!

Hánynom kell, ha látom, ahogy dolgozik, legszívesebben
darabokra vágnám, felégetném, elásnám ezt a szemetet !
Mondja, uram, miért kellett ez nekünk? Miért nem volt jó
emberekkel? Muszáj mindent felégetni? Azt szavalták, most
a gazdaságosság a fő, a kultúra várhat ! De hát kultúra
nélkül meg-baszhatjuk az egész gazdaságot! Ezt már
minden ravatolózó gyerek tudja ! Én az előbb hazudtam, de
nem tehetek mást ! Nekem ez van előírva ! Nekem di-
csérem kell ezt a gépszart, emberi mivoltunk meg-
csúfolását! De mondja meg! Mit csináljak még? MIT
CSINÁLJAK MÉG? Titokban estéknél leköpöm a fészemben,
de ezzel nem változik semmi ! SEMMI ! És ezt el kellett
mondanom önnek, uram, ön megiscsak ... bár ... nehogy azt
higgye...

HORATIO Jól van, jóember. Majd más világ lesz itt. Addig is
jőzanodj ki.

FŐTEMETÉSZ Az ital. Ez is arra fogja. Egyformák maguk ...
nem kellett volna ... nem kellett volna ... (Él)

HORATIO Menjünk, nagyon késő van. (Elindul)

HELÉNA Horatio!

HORATIO Igen?

HELÉNA ...

HORATIO Akartál valamit mondani?

Heléna megrázza a fejét. Lassan kimennek, bejön Laiser, nézi
a távolodókat, zavart, nem tudja, mit csináljon. Elfordul

II. FELVONÁS*

1. jelenet

Cirkusz. A színpadon óriási körketrec, benne különféle állatok,
Medve, Oroszlán, Tigris, Hiéna, Sas, Fekete-párduc, a ketrecen
kívül mikrofon előtt a Cirkuszigazgató. A ketrecen kívül, a
másik oldalon Horatio készülődik

CIRKUSZIGAZGATÓ Hölgyeim és uraim ! Kérem, fog-

* A felvonásban elhangzó részlet Schiller : *Ármány és
szerelem* című drámájából Vas István fordítása.

lalják el a helyüket ! Úgy! Úgy ! Gye-re-kek ! Ti is ! Üljetek le szépen. Halló ! A fényeket kérem... Köszönöm! Fogódkodjanak meg jó erősen, ki amibe tud ! Olyan attrakciót jelentek be önöknek, amely nemcsak cirkuszunkban, hanem az egész világon egyedülálló ! Ezzel szeretnénk áldozni közismerten ki-váló ízlésüknek, a művészszeretetüknek, és meghálálni, hogy eljöttek. Ebben az országban a kultúra olyan magas fokon divik, hogy mindenki átérzi a mély művészi érték felelősségét, a befogadás felelősségét ! Ahogy nagy vezérünk mondta : a kultúra nagy dolog ! Külön köszöntöm a körünkben megjelenő ... *(Némán mozog tovább a szája)*

HELÉNA Még véletlenül sem szabad meglátniuk, hogy félsz. A sarkadra állj, akkor nem remeg a lábad. Ezek csak technikai fogások, nem oldanak meg sem-mit. De olykor segítenek. A lényeg máshol van. Talán benned.

HORATIO Talán.

HELÉNA Féltelek.

HORATIO De be kell mennem, megérted?

CIRKUSZIGAZGATÓ ... kusztörténete tele van meg-lepetésekkel ! Amíg kiváló idomárunk, Horatio készülődik, elmesélnék önöknek néhány humoro ... *(Né-mán mozog tovább a szája)*

HELÉNA Mondd el, mit szeretsz bennem.

HORATIO Ahhoz kevés ez a pár perc.

HELÉNA De egyszer elmeséled?

CIRKUSZIGAZGATÓ ... nakadt a trapézon, és végig azt kiabálta : nem én vagyok az apja ! Nem én vagyok az apja! De térjünk vissza a műsorhoz. Horatio és a vadállatok ! Ez a szám címe ! Frappáns, lényegretörő cím ! Ezek a vadak nem egyszerűen cirkuszi állatok, ezelőtt pár hónappal még a pampák lakói voltak, az őserdő émelítő szabadságát élvezték ! Ember nem merete megközelíteni őket, befogásuk óriá ... *(Némán tovább)*

HELÉNA Horatio ! Eljött valaki.

Laiser bejön

HORATIO Úristen, Laiser! öcsém! Te itt vagy? LAISER Nem, te álmodsz, de ez mindegy. Segíthetek valamit?

HORATIO Nem, köszönöm. Örülök, hogy eljöttél.

LAISER (mosolyog) Mondom, hogy nem...

HORATIO De miért vállalkoztál ekkora útra? LAISER

Megtaláltam valamit, aminek örülni fogsz, hisz évekig hiába kerested ...

HORATIO A napló?

LAISER Igen. Hamlet naplója. Azt hozom.

HORATIO Hol találtad meg?

LAISER A csürben, adóba szedték a takarmányt. Ott volt egy bőrtartóban. Még te dugtad el Fortinbrasék előtt — amikor ... tudod, amikor halálra kínozták azt a lányt ...

HORATIO Igen, tudom. Köszönöm, Laiser. Ki van melletted? Falunkbeli? Nem ismerem.

LAISER *(miután előlép a Parasztasszony)* Nem falunk-beli. Útközben találkoztam vele. Ó maga a föld. Termést hozó, daloló, éltető, temető. Sok éneket tud. Szükséged lesz rá. De vannak még itt sokan, parasztok, parasztfiúk, lányok, akiket nem hagynak felejteni. Ők nem jöhettek be ebbe a cirkuszba, nem kaptak jegyet. Szeretem őket.

HORATIO Köszönöm, hogy gondolhatok rád.

CIRKUSZIGAZGATÓ ... köztünk olyanok, valljuk be, akik azt mondják, ezeket a veszélyes vadakat ki kell irtani. Ugyan kérem! Mihez mérnénk ezután az emberi bátorságot, leleményességet? ! Ez a gyávák álláspontja. A miénk: szolgáinkká tenni ezeket a fene-vadakat, leigázni őket, a tenyerünkől etetni ... *(Né-mán tovább)*

HORATIO Otthon jól vannak?

LAISER Ritkán látogatod meg őket.

HORATIO Nem érek rá mostanában. Rengeteg dolgom van.

LAISER Tudják. Olvasnak újságot. Bemégy?

HORATIO Most már nem lehet visszacsinalni.

LAISER Vigyázz magadra !

Horatio elindul a ketrec ajtaja felé

CIRKUSZIGAZGATÓ ...a van, aki tud bánni velük, aki beszél a nyelvükön. Fényt ! És csendet, hölgyeim és uraim, csendet ! Egy tüsszentés az artista életébe kerülhet !

Horatio belép a ketrebe

HORATIO Csukjatok be mögöttem minden ajtót! Így, nagyszerű. Jöttem megcsodálni benneteket. Szóval, mind itt vagytok. Tigris, Oroszlán, Feketepárduc, ni-ni, a Sas, üdvözöllek, Hiéna, mindenkinek üdvözet. Tudjátok, miért vagyok itt? Hogy megszelídítselek benneteket.

TIGRIS Legalább ostorod lenne.

HORATIO Minek az?

TIGRIS Mutatná, hogy valamennyire tartasz tőlünk, hogy

valamennyire még értékelsz minket. Így túl megalázó !

HORATIO Én meztelen jöttem közétek, gondolom, ez a

legnagyobb megtiszteltetés.

HIÉNA Így akkor egyszerűbb a dolgunk, hehehe!

FEKETEPÁRDUC Naiv vagy, Horatio. Megszelídíteni? Minket?

! A Cirkuszigazgató kiválóan elmondta, milyenek vagyunk.

Te fiatal vagy még, ezért megbocsátok. Nem érezted a szabad levegő illatát, a reggeli pampák friss szelét, a hegyi patakok zamatát ... Te ketrecren születél, és azt hiszed, te vagy kívül. És mindenkit erre akarsz kényszeríteni !

SAS Igaza van! Igaza van! Jól beszél!

MEDVE Megszelídíteni? Minket?!

SAKÁL Mi gőzölgő vérben nevelkedtünk, öccsi ! MEDVE

Nekünk a vadon korlátok nélküli világ volt ! FEKETEPÁRDUC

Én voltam a dzsungel egyetlen ura!

A leghatalmasabb !

SAS Nekünk a szárnyainkban van a szabadság, neked a nyelvemben!

SAKÁL Mi öltünk, és ölték!

MEDVE Magzatkorukban irtottuk ki minden ellenségünket!

FEKETEPÁRDUC Auu! Auu!

TIGRIS Ha elbógtem magam, remegtek a patások! SAS Ha

megjelentem fenn a végtelen égben, pocok-ként bújtak

előlem mindenek!

MEDVE Ezt akarod te megváltoztatni?!

SAKÁL Emlékezzünk!

MEDVE Emlékezzünk!

FEKETEPÁRDUC Emlékezzünk!

TIGRIS Emlékezzünk !

HORATIO Emlékeznél! Vén hülyék! Ebben a cirkuszban nőttetek föl mind, akiket meg akartok jeleníteni, már régen kipusztultak. Medve, te egy állat-kertben születél, onnan vásároltunk meg, neked, Sas, eltört a szárnyad, mert tojást akartál lopni, és meg-tépázott egy sirály. A Feketepárduc cuclisüvegéből szopikázta a tejet, az igazgató kedvenceként, a Sakál könyörgött, engedjük be, mert megalázó fel-adatai miatt kiközösítették az állatok! Ismerem valamennyiőtök történetét. Elöttem nem játszhattátok meg magatokat.

TIGRIS De még tudok szaggatni !

SAKÁL Nem tanultál geneológiát? Meggyalázlak, mi-után megdöglöttél!

FEKETEPÁRDUC Szétmarcangollak éles fogaimmal MEDVE

Iszonyú erő bujkál a mancsomban!

SAS Még ki tudom vájni a szemed !

HORATIO Őljetek meg, barátaim, csak jót tesztek velem.

SAS Mit mond?

CIRKUSZIGAZGATÓ Tisztelt közönség! Hallják ezeket a vérszomjas hangokat? Hát idomító legyen a talpán ...

HORATIO Csak az oroszlán nem beszélt még. OROSZLÁN

Nem akartam, hogy mindjárt rám ismerj. HORATIO Donazell

!

OROSZLÁN Az vagyok. Meglep? Számíthattál volna rá, hogy itt találsz.

HORATIO Igen. Tehát veled kell bemutatnom ... a nagy attrakciót?

OROSZLÁN Igen. Velem.

HORATIO És Konfucius?

OROSZLÁN Majd utánunk megfejt valaki. Szerettem veled dolgozni. Erőt adtál a munkához.

HORATIO Most akkor ennek vége?

OROSZLÁN Úgy tűnik.

CIRKUSZIGAZGATÓ Na, tegye már be, tegye már be! Ne várassa a közönséget!
HORATIO És a többiek?
OROSZLÁN Látod. Mozognak, elégedetlenkednek. Most az a divat, hogy megpróbálnak kitörni abból a ketrecből, ahol születtek. Ahol enni kaptak.
HORATIO Miért?
OROSZLÁN A vadság! Ezek elveszítették a viszonyító-képességüket, és rettegnek attól, nehogy magyarázatot kelljen adni.
HORATIO Akkor te miért tartasz velük?
OROSZLÁN Tudod jól, megvan rá az okom.
HORATIO És az ilyen erős?
OROSZLÁN Ne kívánd egy oroszántól, hogy mosolyogjon.
CIRKUSZIGAZGATÓ Mi lesz? ! Mi lesz már? ! Botrány!
HORATIO Be kell tennem a fejemet a szádba.
OROSZLÁN Ne félj semmitől. Ezt még megcsináljuk, hadd örüljenek. Nézz körül! A közönség! Mennyi ki-éhezett, reménytelen arc. Ez az életük értelme, hogy jegyet vegyenek ide a cirkuszba, és végignézzék a nagy mutatványt. Ez kiváló csemege, sajátos íze van. Pláne, ha még le is harapnám a fejedet, hiszen úgy-is azért jöttetek ide. Örjögének a gyönyörűségtől.
HORATIO Ne adjuk meg nekik ezt az örömet. Most ne.
OROSZLÁN A többiek megölnének. Nézd a Tigris, a Feketepárducot meg a többieket, hogy bámulnak rád! Egy pillanatra sem haboznának. Ők csinálják az igazi cirkuszt.
HORATIO És mi?
OROSZLÁN Egyszer eljön a mi időnk is. De most másra van szükség. Most vér kell és bűdös hús. Az agyvelő nem érdekkel senkit. Nyugodtan tedd be a fejed.
CIRKUSZIGAZGATÓ Most! Most! Hölgyeim és uraim! Az ember győzelme a természet felett, ugye csodálatos?
OROSZLÁN És most lassan hátrálj ki. Nézz merőn a szemükbe, akkor nem bántanak, csak ha hátat fordítasz. Ők már ilyenek. És lassan hátra! Nem tudom, látjuk-e még egymást. Ha nem, isten áldjon!
HORATIO (hátrál) Köszönöm.
OROSZLÁN Órizz magadban, Horatio! Órizz meg!
CIRKUSZIGAZGATÓ Taps és taps, hölgyeim és uraim! Taps ennek a kiváló férfiúnak, ennek a nagy-szerű jellemnek! Mindenki nyugodtan alhat újra, kis-párna dolga az egész. Felhívom a figyelmüket, hogy a kijáratnál vattacukor, lépesméz, tökmag és vágott virág kapható! Vágott virág kapható!
KISFIŰ (Horatiohoz fut, átül a lábát) Az artista bácsi sohasem szokott félni? En néha félek. Nagyon.
HORATIO (miközben alakul át a színpad) De igen, kis barátom, néha félek. Te attól félsz, csöppnyi ember, ami leszel, ami lehet, és boldog vagy. Én attól félek, ami már régen elmúlt. Ezt soha ne értsd meg. Ha este fáradt vagy, és lefekvés előtt megállsz még egy pillanatra az ablaknál, csak arra gondold, hogy milyen csodálatos, amikor a fák ágairól szemedbe csap a holdfény. És csodálkozz el ezen. Aztán aludj. Békés, nyugodt álmokat.

2. jelenet

Susanne szobája, zongorával. Susanne a zongoránál ül, háttal, játszik. Megjelenik Luppo és Tiger

LUPPO Susanne ... egyedül vagy?

Susanne tovább játszik

Figyelj, beszélnem kell veled ... Figyelsz?

Susanne bólint, tovább játszik

Ez a fiatalember a titkárom és a bizalmasom. Ő fog elvinni a megfelelő helyre.

Susanne hátranéz Tigerre

SUSANNE Nem rossz.
LUPPO Ne hülyéskedj.

Susanne tovább játszik

Szép ez a dal. Emlékszem, az első és egyetlen éjszakánk után is ezt játszottad. Felkeltél az ágyból, meztelenül leültél a zongorához, és játszottál. Meglepő eredmény egy olcsó ribancból. Ágyból rögtön a kultúrába. Én pedig szivaroztam.
Susanne játszik

Emlékszel?
SUSANNE Emlékszem. Túl kicsi volt a legénykéd. LUPPO A legénykéd? (A vigyorgó Tigernek) Te meg mit állsz itt? Menj ki az előszobába, és várj meg.

Tiger kimegy

Nem tűröm, hogy így beszélj rólam mások előtt. Egyelőre én emeltelek ki a szarból.
SUSANNE Milyen romantikus vagy ma!
LUPPO A titkárom elvisz Cristianiaába. Egyelőre nem tudni, mi lesz ebből a lázadásból. Utána visszajössz. Csak egy kicsit átalakítunk.
SUSANNE Nocsak!
LUPPO Kis plasztikai műtét, hajfestés, egyéb. A melleden is javítunk valamit.
SUSANNE (felnevet) A mellemen? Bajos.
LUPPO Nem akarom, hogy rád ismerjenek, ha vissza-jössz. Hogy Dánia új kormányzójának a jobbján egy kis kórista üljön, aki ráadásul kurva is.
SUSANNE Mekkora patkány vagy!
LUPPO Fogd be a szád.
SUSANNE De akkor miért emel maga mellé a fehér lovas herceg? Nem magának való.
LUPPO Mert szeretlek. De most nem érek rá, mennem kell.
SUSANNE Én viszont utállak, és ráérek. Param, param, param.
LUPPO Hogyan?

SUSANNE Ha legközelebb hozzám érnél, a tiz körmőmmel szántanám föl az undorító pofádat. Persze, ha lesz legközelebb.
LUPPO Susanne! Ne sérts meg. Nem éri meg neked.
SUSANNE A legénykédnél fogva akasztanálak föl a lámpavasra, és limbálnának, lim, lim, lim.
LUPPO Megkövetelem a tiszteletet!
SUSANNE Töröld ki a tiszteletteddel. (Elkezd öklendezni, megfordul, leesik a zongoraszékről)
LUPPO Mi az? Hogy nézel ki? Rosszul vagy? SUSANNE Nincs szükségem a segítségedre. Talán négy doboz Analgonid elég volt.
LUPPO Nem hatódom meg ...
SUSANNE Ott van az éjjeliszekrényen.
LUPPO (odarahán) Hát nem... nem ...
SUSANNE Győztem, herceg?
LUPPO A kormányzó melletti szék várt volna rád, te szerencsétlen. Színházat építettem volna neked, újat, hatalmasat. Ezt elszűrtad. Halj meg. Lehet még találni ilyet. Talán még olyat is, aki normális.

Susanne utolsó erejével föltápászkodik, ránéz, szólni már nem tud, összecsuclik

Tiigeer!

Tiger bejön

(Tigerhez) Rohanj orvosért.

Tiger kifut, Luppo áll egy darabig. Megindulnak a könnyei. Áll. Majd ráveti magát Susanne-ra

3. jelenet

Fortinbras szobája. Fortinbras sakktabla előtt ül, lát-hatóan ideges, mereven bámulja a bábukat

HORATIO (be) Történt valami?
FORTINBRAS Miért ... miből gondolod?
HORATIO Igen későn hívatsz. Már mindenki alszik.
FORTINBRAS Csak én nem, láthatod.
HORATIO Valami baj van?
FORTINBRAS Sakkozni szeretnék veled. Régen minden este ezt csináltuk. Hiányzik.
HORATIO Sakkozni? Ilyenkor?
FORTINBRAS Igen! Ilyenkor!

HORATIO Mondd meg ... FORTINBRAS
Ülj le! Tied a fehér. HORATIO Rendben van. *(Leül)*

Sakkoznak

FORTINBRAS Van egy cigarettád?
HORATIO Van, de... FORTINBRAS Adj egyet. *(Rágyújt)*

Játszanak

Választhatnál volna óvatosabb nyitást is.
HORATIO Régen játszottam már. FORTINBRAS Aha. Látszik.

Játszanak

Miért hagyod, hogy megöljenek?
HORATIO Tessék?
FORTINBRAS Te jössz. Ne kapkodj. Gondold meg a lépéseidet.
HORATIO Mit akarsz tőlem?
FORTINBRAS Mostantól fogva semmit.
HORATIO Játsszunk nyílt kártyákkal...
FORTINBRAS Mivel? Sakkozzunk, öregem.
HORATIO Ez nem a legalkalmasabb pillanat...
FORTINBRAS Lépj! Te jössz!
HORATIO ...Hát jó. *(Lép)*
FORTINBRAS Gyenge volt. Leveszem a huszárodát, hopp.

Játszanak

Hallgatsz.
HORATIO Most már megvárom, mi lesz ebből. FORTINBRAS Te vagy a fehér. Én csak utánad lépek. HORATIO Mi ez?!
FORTINBRAS Metafora, ha úgy tetszik.
HORATIO Azt hiszed, mindent tudsz.
FORTINBRAS Mindent? Nem, nem mindent. A lényegét.
HORATIO És rögtön ítélsz...
FORTINBRAS Tehetek mást? Te jössz.
HORATIO Nem tudok játszani!
FORTINBRAS Nem? Eddig kiválóan ment.
HORATIO Nézd, Fortinbras, próbáljuk meg emberien...
FORTINBRAS Emberien? ! Emberien mit? ! Emberien játszani? Hát jó. Nézzük az „emberi” oldalt. Holnap-után a színházban felkoncolnak, félredobnak az útból, te pedig szégyenlősen elfordítod a fejed. Ha már az emberiségnél tartunk.
HORATIO *(csendesen)* Figyelj rám...
FORTINBRAS Eddig is ezt tettem! Rád figyeltem, rád hallgattam. Barátok vagyunk, ugye? Kiválóan vállaljuk egymást mindenhol! Csak amikor kicsit többet kellene tennünk, mint ami közvetlen érdekünk, akkor megállunk: pardon! Innét tovább már nem én irányítok! Ennyire becsülsz? Ennyire tartasz? Hogy ez az idétlen spion Luppó rohögve a képembe mondja az ellenzék terveit, és együttérzően sajnálkozik, hogy az én Horatio barátom... a mester! Te jössz! Te jössz!
HORATIO Hagyd már ezt a hülye sakkot! Hát nem! *(Felrúgja a sakkasztalt)*
FORTINBRAS Szedd össze!
HORATIO Te teljesen megzavarodtál!
FORTINBRAS Félek, érted? Félek! Én gyenge ember vagyok, nekem barátokra van szükségem, nekem segítőkre van szükségem! Ne mosolyogj, a kurva életbe! Ne neved ki: az egyetlen ember voltál, akiben bíztam. Akit nem a testőri zsold tartott mellettem! Akiben, azt hittem, találtam valamit, ami megvéd engem, őt, ezt az egész rohadt országot attól, ami most a legveszélyesebb: a norvég sematizmustól. Én itt nélkülöd mindig egyedül voltam, de most az egyedülletnél is rosszabb jött: a család! A kiábrándulás mindenből és mindenkiből! Mit vársz tőlem ezek után, hogy TE, akit... mindegy, tudod úgyis. Tőled nem várhatom el, hogy segíts, ha az életemre törnek? Nem azt akarom, hogy kiállj mellettem, de legalább annyit: pucolj, takarodj innen, mindent rosszul csináltál, mentsd valahogy a bőröd,

vagy... Én nem ezért születtem, nem ezért dolgoztam, hogy holnapután pár idétlen suhanc kicsináljon! Meprobáltalak megérteni. Végül mégiscsak dán vagy! Bennem is ott futkos a többiek vére, vártam, hogy valami értelmes ÜGYÉRT hagysz engem pusztulni, de minél többet megtudtam, annál jobban el-keseredtem. Ennyi volt?! Ennyiért hagysz itt ilyen-kor?! Füllérékért öletsz meg? ENGEM?! Aki csináltam belőled valakit, meg ebből az egész játékból... Mit vársz ezek után? Hogy elnézően meg-simogassam a fejed? Hogy puszikat nyomjak a képedre? Ha én pusztulok, mindketten pusztulunk, ezzel nem számoltál? Azt hiszed, TE jó lennél nekik? Te az élükre tudnál állni? Nevetséges. A te felfogásoddal, a te filozófiáddal. Naivítás.

HORATIO Naivítás. Tudom.

FORTINBRAS Tudod?! Lehet, hogy túlértékeled ezt a csöcseléket? Azt hiszed, változik valami a halálom után? Bár igaz, változik. Norvégia nagyhatalom! Az egyik legerősebb a kontinensen. Tíz ilyen zendülést eltiporna. Szép Fülöppel vagy anélkül. Mi... mi nem jó itt nektek? Jó, eddig a száj beszélt a szájjal. Utánam más lesz. A fegyvercsövekkel fogtok beszélgetni! Meglehetősen érdekes, izgalmas társalgás! Ezt akarjátok? Nem... nem is találok 'szavakat, olyan banális, nevetséges ez az egész.

HORATIO Hát ez az.

FORTINBRAS De akkor miért?!

HORATIO Én is... én is ezt kérdezem.

FORTINBRAS Jó, hagyjuk. Az úgy „jó” kezekben van. Lássuk a másikat. TE miért?

HORATIO Nem tudom.

FORTINBRAS Nem tudod?!

HORATIO Nem.

FORTINBRAS Csalódtam benned. Végképp. Ezek után, remélem, tisztában vagy a folytatással.

HORATIO Megöletsz?

FORTINBRAS Miket beszélés! Ennyire nem ismeresz? Nem. Nem öletlek meg. Dolgozni fogunk tovább. Én sokkal jobban szeretem ezt az országot annál... MI EZ?! Mi ez a mosoly megint? Kinevetsz?!

HORATIO Nem. Magamat nevetem ki.

FORTINBRAS Már ez is valami. Dolgozni fogunk tovább, csak most már tudom, mihez tartsam magam. Államférfi és ember próbáltam lenni egy személyben. Nem sikerült. Államférfi maradok. Az „ember” majd csak az ágyban, Susanne-nal vagy bárki mással. Nagybátyám is erre tanított még Norvégiában. Tudod, engem „felkészítettek” a feladatra, engem ki-oktattak, itt miben, meddig mehetek el. Kinevettem a nagybátyám módszereit! És most hát... Jó lecke volt.

HORATIO Tudod jól, hogy nincs igazad. FORTINBRAS Tudom. Nekem itt nem „igazam”, ha-nem hatalmam van. És a kettő nem ugyanaz, nem is lehet soha.

HORATIO Bölcs lettél... És most?

FORTINBRAS Most? Látszólag marad minden a régi-ben. Holnapután elmegyünk erre az ominózus elő-adásra. Mind, mind ott leszünk. A többi Luppó intézi. Azért a titkárom. De nem vagyok nyugodt. Lehet, hogy nem ismerünk mindent, lehet, hogy a merénylet lehetősége megmaradt, hogy kihagyunk valamit. És te ott leszel mellettem. Ennyit vállalok. De neked tudnod kell, Horatio, hogy félek. Rohadtul félek. Ha meg kell történnie, így történjen meg. És te mellettem, hogy mindezt végignézd. És hogy neked se legyen zavartalan az éjszakád, elmondanék vala-mit. Mit gondolsz, honnan tudja Luppó és utána én ezt az egész tervet?

HORATIO Nem lehetett nehéz beépíteni valakit. FORTINBRAS Nem, ez most elmaradt. Túl óvatosak voltak, senki idegent nem engedtek maguk közé. Tőled tudom, igaz, közvetve.

HORATIO TŐLEM?!

FORTINBRAS Gondolkozz csak, kinek mondtad el. Meglehetősen meggondolatlanul. Magad körül keresd a téglát. Nem! Ez nem az én művem! Nekem ehhez nincs gusztusom. Ott leszünk a színházban! Jó éjszakát! *(El)*

Mindenféle teátrális játék nélkül tudnunk kell, hogy Horatio rájön Heléna áruására

4. jelenet I.

detektív, II. detektív, Laiser

- I. DETEKTÍV (*bejön*) Sietnünk kell. Ő az?
II. DETEKTÍV Igen.
I. DETEKTÍV Sikerült eddig valami?
II. DETEKTÍV Nem, uram, hallgat.
I. DETEKTÍV Végigpróbáltál mindent?
II. DETEKTÍV Igen, és kudarc. Ezért küldtem érted.
I. DETEKTÍV Halláspróba?
II. DETEKTÍV Semmi.
I. DETEKTÍV Dobhártya-rezegtetés?
II. DETEKTÍV Semmi.
I. DETEKTÍV Fülcimpatépés?
II. DETEKTÍV Semmi.
I. DETEKTÍV Meztelen nő?
II. DETEKTÍV Ugyanaz.
I. DETEKTÍV Remasztrubáció?
II. DETEKTÍV Semmi.
I. DETEKTÍV Beöntés?
II. DETEKTÍV Semmi.
I. DETEKTÍV Izgatókúp?
II. DETEKTÍV Nem.
I. DETEKTÍV Mellbimbóharapás?
II. DETEKTÍV Nem.
I. DETEKTÍV Most mi nem?
II. DETEKTÍV Semmi eredmény.
I. DETEKTÍV Vizágyú?
II. DETEKTÍV Azt a békétüntetésekön szoktuk.
I. DETEKTÍV Ja, igen. Mi maradt még?
II. DETEKTÍV A csikló előrehúzása, és a vele való pöcögötés.
De ez jelen esetben...
I. DETEKTÍV Szóval süket?
II. DETEKTÍV Úgy tűnik.
I. DETEKTÍV Meg néma.
II. DETEKTÍV Nem szól ez egy szót sem.
I. DETEKTÍV De legalább lát. „Az is valami. írni tud?”
II. DETEKTÍV Írni? Azt még nem próbáltuk.
I. DETEKTÍV Marhák. Hiába, itt kezdődik a tehetség.
Na, próbáld meg követni. Van szeme, keze, ujjai. Lát.
Mi következik ebből?
II. DETEKTÍV Hogy dolgozni azt tud.
I. DETEKTÍV Dolgozni?
II. DETEKTÍV Hát követ hordani, meg ilyenek. Az egyszerűbbeket.
I. DETEKTÍV Hogy az anyád szült volna egy kút fölött, te szerencsétlen! Papírt, tollat!
II. DETEKTÍV Igen, itt van.
I. DETEKTÍV Add neki!
II. DETEKTÍV Adjam?
I. DETEKTÍV Na. Most figyelj. Aha! Felcsillant a szeme.
Látod?
II. DETEKTÍV Aha.
I. DETEKTÍV Csönd! Most kussba legyél. Nézd, hogy fogja a kezébe.
II. DETEKTÍV Balkezes.
I. DETEKTÍV Kuss! Most... most... ÍR, ÍR, látod, te marha, ÍR!
II. DETEKTÍV Nagy dolog.
I. DETEKTÍV Meglesz, mégiscsak meglesz!
II. DETEKTÍV Úgy látom; befejezte.
I. DETEKTÍV Aha. Most óvatosan menj oda, és vedd el tőle.
II. DETEKTÍV És ha megharap?
I. DETEKTÍV Ez parancs.
II. DETEKTÍV Az más. Na, itt van.
I. DETEKTÍV Olvasd fel!
II. DETEKTÍV Én?
I. DETEKTÍV Igen, addig én szemmel tartom.
II. DETEKTÍV Akkor olvasom. Aszongya, hogy: A véletlen öröme
Gyenge ujjaim közé fogom
találkozásunk szakadt fájdalmát
Hegyeket, óriás órákat rajzolok arcodra
hogy megértsd
kettőnkre vár combjával a tenger.

Általános döbbenet

- I. DETEKTÍV Tovább!
II. DETEKTÍV Vége ... vége, uram.
I. DETEKTÍV (*ráüvölt a társára*) Mi az isten ez?!
II. DETEKTÍV Azt hiszem, vers. Olyanformán van írva. I.
DETEKTÍV VERS!? Günyolódsz?

II. DETEKTÍV (*egyre jobban fél*) Nem én, uram!

I. DETEKTÍV (*egyre nagyobb zavarban*) Vers? Mi az, hogy vers? Mit képzelsz rólam, te mocskos állat, minek nézel engem?!

II. DETEKTÍV (*sír*) Nem én írtam, uram!

I. DETEKTÍV Vers! Ez hülyének néz! Ti mind a ketten hülyének néztek. Úristen, a szívizom körül... hát itt tartunk? Már egy verssel is lehet ölni? Tudod te, milyen gyenge az én szívem? Tudod te, hogy kerültem én ebbe a rangba? Mit tudsz te! Semmit, marhák gyöngye, érted, semmit! És akkor egy verset olvasol föl nekem! Mi az... hogy „szakadt fájdalom”, mi? Te szét akarod roppantani az agyvelőmet? TE A HELYEMRE PÁLYÁZOL? Takarodj ... te, takarodj ... (*Elkezdi kergetni*)

Nyílik az ajtó, belép Lупpo, mögötte a félholtra vert Oliveert hozzák

LUPPO Mi ez a lárma?

I. DETEKTÍV Jelentem, elfogtuk a körözött személyt. Valóban süketnéma. De írni tud.

LUPPO Nagyon véresek a szemeid, barátom. Mostanában túl sokat dolgoztál. Azt mondják, elmebeteg is vagy.

I. DETEKTÍV De uram...

LUPPO Na jó, nincs baj. Ebben a rangban, amiben te vagy, pont ilyen hülyékre van szükség.

I. DETEKTÍV Köszönöm, uram.

LUPPO Elmehektek.

A két detektív el, maradnak Oliveer, Laiser, Lупpo és a kíséző Smasszer

(*Laiserre mutatva Oliveerhez*) Ki ez? Ismered? OLIVEER (*felneéz, észreveszi Laisert, elmosolyodik*) Igen. LUPPO Ki ez? OLIVEER (mosolyog) Nagyon veszélyes kém.
LUPPO Ne szórakozz velem. Ki ez?
OLIVEER ...

Lупpo int Smasszernak, az megüti Oliveert

LUPPO Ki ez?

OLIVEER Nyugdíjas virágáruslány.

Smasszer újra üt

LUPPO Az apád sorsára jutsz, fiú! KI EZ?!

OLIVEER (*összeszedi minden erejét*) A . . . feleségem . . .

Smasszer többször üt, míg Lупpo int

LUPPO Elég volt. Ne verd agyon. Megígérte, hogy hol-nap este még eljátssza a színházban a szerepét. Ne csúfítsuk el nagyon. Itt maradnak reggelig. Holnap átkíséritek a színházba, végig vele lesztek.

SMASSZER És a másik?

LUPPO A színházi előadás végéig /itt marad. Hátha benne van ebben az egészben. Utána elengedhetitek.

Kimennek

OLIVEER Laiser ... megismersz?

Laiser bizonytalanul figyel

Gyerekkoromban Horatióval voltunk otthon, nálatok! Emlékszel? Tudsz olvasni a számról? Elég lassan beszélek?

Laiser arca felragyog, mosolyogva bólint

Oliveer vagyok, Donazell fia! *Laiser odafut*

hozzá, átkarolja

Mit keresel te itt? Igaz, mindegy. Nekem már mind-egy. Ezek a szemetek nem engedtek beleugrani a folyóba. Nem tudtam, hogy már régóta figyelnek, azt hittem, legalább a halálom az enyém. Nem, Laiser, itt még a halálo sem a tiéd! Nem időszerű még a halálom, ezt mondta ez a patkány. (*Elsírija magát*) Apám, szegény apám, még el sem temethettem!

Laiser döbbenetben néz rá, szájával némán artikulál

Horatio? Nem, ő nem tudhat ezekről a szörnyűségek-ről. Biztos nem, mert akkor nem hagyná, ugye, Laiser? Akkor tenne valamit, ugye?

Laiser bólint

Mit tudsz te erről az egészről? Ugye nem ő árult el minket? Ugye nem? Pedig elmondtam neki mindent, csak ő tudhatott róla ...

Laiser nemet int

Köszönöm, Laiser. Így azért ... könnyebb lesz. Azt akarták, játsszam el holnap még Ferdinándot, mintha semmi sem történt volna. Hát tudod mit, eljátszom! Eljátszom nekik!

Smasszer bejön, végignéz rajtuk, eloltja a villanyt 5.

jelenet

Heléna, Horatio. Heléna szobája, Heléna a színházba készülődik mint néző, az öltözőkódás végén jár, a szépítkezés elején. Horatio kopogás nélkül benyit, teljesen feldúlt, de csöndes

HELÉNA Te vagy? Mindjárt, mindjárt készen vagyok. Tíz perc ... na jó, tizenöt. Tehát húsz. Itt vársz meg, vagy még valahova ...

HORATIO Itt várlak meg.

HELÉNA Jó. Igyál valamit, ott van a szekrényben.

HORATIO Nem kérek, kösz.

HELÉNA Foglald el magad! Ezekbe a műveletekbe most nem tudlak bevonni. Nem csukod be az ajtót? HORATIO Mit... ja, igen. *(Becsukja)*

HELÉNA Hol voltál ma?

HORATIO Fortinbrastól jövök.

HELÉNA Azt hiszem, nem rakok magamra sok festéket. A kedvedben akarok járni.

HORATIO Arra most szükséged lesz.

HELÉNA Hogyan?

HORATIO A rúzsot ...

HELÉNA Tudom! Semmit! *(Feláll, Horatiohoz megy, száján csókolja)* Valami rossz hír?

HORATIO Tessék?

HELÉNA Nem sikerült valami?

HORATIO Úgy nézek ki?

HELÉNA Úgy. Nem akarod elmondani?

HORATIO Nem tudom.

HELÉNA Jó. Majd la színház után elmeséled. Ha újra kettesben leszünk.

HORATIO Színház után? Jó.

HELÉNA Csak nem a holnap estével kapcsolatos? HORATIO Nem. Nem lesz semmi rendezvény holnap este. Úgy néz ki, felettébb nyugodt előadás elé nézünk.

HELÉNA Igen?

HORATIO Igen. Ma délelőtt a csoport 'tagjait letartóztatták a gyülekezőhelyükön. Mindenki, minden nagy hal a hálóban, Oliveer kivételével. Túl nagy falat, népszerű apja halála után. Vége. Fini.

HELÉNA Akkor?

HORATIO Ezt most nem én intéztem.

HELÉNA Nem?

HORATIO Nem tölem értesültek az akcióról.

HELÉNA Nem? Hát kin keresztül?

HORATIO Hagyjuk ezt. Még nem vagyunk a színházban. Még itthon vagyunk.

HELÉNA Tessék?

HORATIO *(nem tudja tovább tartani magát)* MIÉRT? Miért tóled tudják? Hogy kerülsz TE ebbe, mi közöd van NEKED ehhez az egészhez? Mi folyik itt körülöttem, milyen sodrás ez, amiben mint egy hülye szalma-szál, csak forgok körbe-körbe?! Még a magam helyét sem ismerem! HOGY KERÜLSZ, HOGY JOSSZ IDE, TE? Mondjal valamit, igazolj, védekezz, vagy akár-mit csinálj ... mert ... én belehülyülök ebbe a káoszba! Tudom, tudom, valami jó szándéknak kell itt lenni a háttérben, hogy téged ... téged megzavartak valamivel, téged becsaptak ... én akarok menteni, az ügyvéded akarok lenni, én, akinek most először is le kellene köpnöm magam, aztán irány az önkéntes kóttél! De addig még Horatio akarok maradni, érted! Önmagunkért! Kettőnkért, ha úgy tetszik! Kettőnkért!

HELÉNA Nincs szükség, hogy védjem magam.

HORATIO Fortinbrastól jövök. Ezer szerencséd van, elértem nála, hogy megkegyelmez nekik.

HELÉNA Önszántamból tettem. Nem zavartak meg.

HORATIO Micsoda?

HELÉNA Nem zavartak semmivel, ha ezt vártad. Spicli voltam melletted. Most már tudod. Spiclit fogadtál be a házadba.

HORATIO *(gyanakszik)* És ... és miért?

HELÉNA PÉNZÉRT!

HORATIO Pénzért?

HELÉNA Pénzért. Sok pénzért.

HORATIO Szegény, drága Heléna! Mit tettek veled ... Nem, nem szerettelek eléggé, nem szerettelek eléggé!

HELÉNA Mondtam, hogy spicli vagyok! Azt akartam, hogy végre leess arról a képzeletbeli magas lóról! Hogy végre legyen az állandó megaláztatásomnak! Hogy végre a porban lássalak, végre „senkinek” lássalak, végre a szemembe tudjak nevetni, hogy végre feladjak, abbahagyjak mindent, ezt az egész időtlen és emelyítő kapcsolatunkat, a szenvedéseimet, a fájdalmaimat ...

HORATIO Gyilkosok. Mocskos gyilkosok.

HELÉNA Soha nem szerettelek, soha nem éreztem sem-mit veled, ezért mondtál csődöt a fene nagy férfiassággal! Kínos ... igen, kínos évek voltak és volt minden együttlét! Undorító évek! Soha nem fogok gondolni rájuk! Kidoblak az emlékeimből, a szemétre vágom az emlékedet ...

HORATIO Drága, drága Heléna!

HELÉNA ... de a legjobban annak örülök, hogy meg-vártam a bukásodat! Amíg mindenki előtt világossá válik az igazi Horatio! És kiválóan végeztem a fel-adatom, tudod!? Kitüntetnek érte! Nagy színésznő leszek, ezek után mindenben segítenek! Nem lesz, nincs szükségem rád, soha nem is volt! Én többre viszem, mint anyám, aki megrekedt a kötötűjénél! Én nagy színésznő leszek, és híres, már nem én leszek mindenkiért, hanem mindenki értem! Erre kellett, ezért vállaltam! És most itt van! Minden álmom megvalósul. De ehhez el kellett téged viselnem, a közelségedet, a szagodat, az erőlködésedet ... *(Horatio hirtelen átöleli, valami félelmetes erővel, Heléna nem bírja tovább, elhallgat)*

HORATIO Igen, talán jobb lenne így. Ha ez lenne az igazság. A kettős igazság! Hol vagy, bölcs Arisztotelész! Drága, drága Heléna ... Ne félj, még nem késő, semmi sem késő. Szeretni foglak, csak te maradtál nekem ebben az országban. Nem tudod, nem tudhatod, mit csináltál, soha ne tudd meg! *(Nyugodj, szegénykém. Én ... megtanítalak szeretni ... Ne! Ne beszélj most. Most ilyen szavakra van szükség. Egyszer az életünkben — most, és akkor soha többé. És meg-tanítom elfelejteni Susanne-t, és ezt az egészet, ami vele ...)*

HELÉNA Te... te erről tudtál ...?

HORATIO Igen.

HELÉNA Akkor miért ... akkor HAGYJ ELMENNEM ...

engedj ...

HORATIO Nem, nem engedlek. Én semmivel sem vagyok normálisabb nálad, csak más a keresztünk. De ezt most eldobjuk, mássza meg más ezt a kálváriát, pusztuljon bele más. És mi elutazunk nagyon messze, nagyon szép helyre. Elvisszük ezt a kölyköt is, Oliveert, meg mindenkit, akit csak tudunk.

Csőnd

HELÉNA Az jó lenne. Minél előbb.

HORATIO Igen, minél előbb. Csak megvárjuk az öcsémet. Ha tényleg hozzám indult, lassan meg kell érkeznie. És azután csomagolunk. Mindent összecsomagolunk. Mindent ...

Közjáték

HORATIO A városkapu árnyékokból kirakott emlékezet, hatalmas, nehezen nyíló szárnyait simogatom, ott-honi meleget csorgat kezemre a távolság. Gyere, lassan gyere utánam. Az első utcán részeg kocsis fekszik a kövön, felfordított bogár, lábával és kezével egyszerre akar megérinteni valamit, egy elakadt, mámorba csomagolt meleg testet.

HELÉNA Ő is hozzánk tartozik?

HORATIO Igen, itt minden és mindenki. Nézd a házak vörös cserepes tetőit, ahogy félelmetes melleit

dörzsöli rajtuk a virradat, utána madarakkal keni magát, egyre több és több jön, szemed a szárnyaik alá befördített idő. Sokáig nézem őket. A galambok szeme most kifordul, többé nem láthatják egymást, így lassan, óvatosan kapaszkodnak le az ereszig, apró lábaikkal tapogatóznak, érintik meg egymást, a le-takart mélységet, levegőt, le az utakövekig. Ócska, szürke utcákon futunk. A hentes épp boltjához ér, erőlködve felhúzza a rácsot, megismer, integet. Üdvözlöm. Boltjában mindig van elegendő hús, lecsupaszított disznók lógnak a kampókról elgömbült ösztöneikkel. Hogy minket szolgáljanak.

HELÉNA Ók éltetik a várost?

HORATIO Igen. Testükből kiszakított feszületeiket engedjük le esténként a torkunkon, aztán vörösbort, sötét tea. Ez a szükség. Hogy szükségem van rád. És hogy mindig legyen, ez a hentes gondoskodik róla.

HELÉNA Értem. Mi ez a ricsaj?

HORATIO Nem ricsaj — borarcú ének a kocsmából. Bemegyünk. Ünnepe van, állandó ünnepe a városban, bődítő sűrű barna levet isznak, ettől mezítlábas álmaik felröpítik őket oda, ahol már nincs más, csak a kékek hitt, fakószárga színű égbolt. Ők a mámor, a véghetetlen bódulat, hogy szeretlek. A kocsmá előtt öreg koldusasszony, furcsán befelé forduló lábak, rajtuk fehér gombcipő, érzéketlen a hidegre, a pénzre, csak mocskos meleg sálját nyalogatja, mint a halni készülő büszke állatok.

HELÉNA Ó ki?

HORATIO Ő a szorongás, Heléna. Hogy bármikor elveszhetlek, és hogy vigyázzak: egyetlen meggondolatlan szavammal, kétértelmű mosolyommal megtörhetem ezt a kristályt, ezt a fáradt hangú zenét, hogy vigyáznom kell minden hangjára, hogy fel tudjam építeni éjjelenként a mellénk fektetett harmóniát. Ez a koldus nagyon sokat ér.

HELÉNA Hát ez mi?

HORATIO Ez a városháza. Amikor fáradt vagyok, és józanul próbálom rólad mintázni gondolataimat, komoly, kiöltözött urak gyűlnek össze a tanácssteremben, egymás után kipakolják az asztalra irataikat, töltő-tollaikat, kigombolják a feszes nadrágot, komolyan bólogatnak, aztán minden délben, ebéd előtt meghozzák határozatukat.

HELENA Határozatukat?

HORATIO Igen, hogy szeretlek így, meggondoltan, okosan is. Hogy te építed fel mosolyodból ezt a várost, a te lélegzeted folyik rá esténként a házfalakra, és ebben a piros párában fürdik a táncos, az utcalány, a hentes és a koldus.

HELÉNA Értem, köszönöm. A vörös lámpa ott mit jelent? AZT?

HORATIO Igen. Az a bordély. Kirándulásunk utolsó állomása.

HELÉNA És ez mit jelent?

HORATIO Elmondjam?

HELÉNA Szeretném.

HORATIO Itt találok meg a testedet. Itt örülök meg, ha combjaid illata az ágyékomba mar. Itt olvad össze kemény melled a tenyeremmel, hogy aztán csókom válassza őket szét, itt fekszenek sorban a köldöködből kizavart kis törpék lámpással kezükben, itt ájul agy-velómbe hasad fehér iver, kitömött merengés, puha érintésű tóparti fák. Nyakad kettős lángolása, majd arcomat simogató alakatlan remegés, az ágyékodban lüktető kölcsönadott vérem, minden este visszaveszem, átáramlik rajtam, majd egy pillanatnyi mandulaízű csöndben, összeolvadásunk legnagyobb pillanatában visszaadom neked. Amíg élsz, élek, amíg élek, velem vagy.

HELÉNA Fázom.

HORATIO Vedd fel a kabátomat. Ma este hűvös a tenger.

6. jelenet

Fortinbras a szobájában, sakkasztal előtt ül. Önmagával játszik

LUPPO (be) Uram!

FORTINBRAS Nem hívtalak, Luppo. Egyáltalán, senkit sem hívtam.

LUPPO Uram, négy szemközt szeretnék beszélni veled.

FORTINBRAS Miért, te látsz itt még valakit? Mi bajod?

LUPPO Te engem utálsz, uram.

FORTINBRAS Ördögöd van!

LUPPO Ezt, lehet, rosszul teszed.

FORTINBRAS Milyen hang ez?

LUPPO Megbízásból vagyok itt, és megbízásból kell beszélnem veled. Nyilván nem tudod, hogy udvarod-dal személyemen keresztül tartja a kapcsolatot a norvég király, nagybátyád ..

FORTINBRAS Mit nem mondasz!

LUPPO Az ügy nem tűri a gúnyolódást.

FORTINBRAS Megjegyzem, számítottam rá, hogy így végzem.

Nos, mire akar rávenni szeretett rokonom?

LUPPO Te engem alábecsülsz, uram. Holnaptól nem vagyok szolgálatodban. Norvégiába utazom, kineveztek a kémcsoport főnökének.

FORTINBRAS Gratulálok! Ez aztán a karrier! Neked való pálya.

LUPPO A király helyteleníti döntésedet a lázadással kapcsolatban, és felhatalmazott, hogy ezt közöljem veled. Szerinte nem szabad megbocsátani a főbűnösöknek, mint szándékozol. Szerinte példát kell statuálni, hogy ilyen ne forduljon többé elő.

FORTINBRAS Tehát?

LUPPO Itt a lista, uram, kiknek kell nyomtalanul eltűnniük a városból. Az első ötnek örökre. A többiek kisebb büntetéseket kapnak.

FORTINBRAS Én megkegyelmeztetem mindenkinek! LUPPO Ezt rosszul tetted.

FORTINBRAS Kioktatsz?

LUPPO Nem, uram. ÉN a király üzenetét továbbítom.

Megjegyzem, régóta rossz szemmel figyeli — mondhatom: figyeljük! — a működésed. Te itt valami jó-léti állapot akarsz létrehozni, és közben eltérsz a Norvégia által diktált vonalról ...

FORTINBRAS Te nem vagy tisztában a határokkal.

LUPPO Ez gyarmat, uram, Norvégia gyarmata, akár tetszik, akár nem. Te itt szabad kezet kaptál, hogy kicsinyes álmaidat megvalósíthasd. De túl messzire mentél.

FORTINBRAS Luppo, parancsolom ...

LUPPO Te itt már nem parancsolhatsz nekem. A szavaimat nem te bírárod fölül.

FORTINBRAS Ezt a nagyképűséget!

LUPPO Te itt Norvégia zsebére és tekintélyére játszol, és ez nem tetszik az udvarnak. Túl jól megy itt minden, legalábbis látszatra. És ez a király tekintélyének nemcsak árthat, de kínos következményekre is vezet. Nem lehet kilógni a sorból, és ezt te tudod a legjobban. Te elfelejtetted, hogy itt Norvégia érdekeit kell képviselned, senki másét. Norvégia jelenlegi érdeke pedig...

FORTINBRAS Luppo! Én téged alábecsültelek!

LUPPO Igen?

FORTINBRAS Igen. Azt hittem, hogy csak egy jelentéktelen spicli vagy. Tévedtem. Te itt sokkal aljasabb és mocskosabb szerepet kaptál, mint gondoltam.

LUPPO Köszönöm a bókot. Jólesik.

FORTINBRAS Most már érdekel, amit mondasz. Pláne ahogy mondd.

LUPPO Tehát. Első és legfontosabb: a lázadás vezetői-nek példás megbüntetése.

FORTINBRAS Nem volt elég eddig egy halott? LUPPO

Ezt nem én döntöttem el.

FORTINBRAS Várjunk csak ... egy halott. Donazell? LUPPO

Tessék?

FORTINBRAS Azt hiszem, kezdek mindent érteni. LUPPO

Igazán?

FORTINBRAS Aha. Mi történt Donazell-lel?

LUPPO Uram, felsőbb utasításra ...

FORTINBRAS Felsőbb utasításra!

LUPPO Próbálgat meg magadhoz térni. Uralkodó vagy, nem pedig a Vöröskereszt. Elég szomorú, hogy ezt nekem kell mondanom.

FORTINBRAS Na! Kijövünk a sodrunkból?

LUPPO Nevetséges vagy! Így, belemondom a képedbe, igen!

Gyűlöllek, mióta melléd kerültem, a nagyképű-

ségedet, a pitiáner módszereidet! Tudod te, mi az: uralkodni?! Milyen felelősség egy államot irányítani? Te egy taknyos gyerek vagy, aki a babáival játszadozik a trónon! Ha a nagybátyád nem lenne mögötted, hát eddig sem jutottál volna el! Ha Jén mindent jelentetnem volna, ami itt folyik! De ennyi is elég volt, úgy látom. Fogalmad sincs a legalapvetőbb filozófiákról, módszerekről...

FORTINBRAS És ezt most te fogod nekem megtanítani?
LUPPO Nem. De én tudom a sorsodat. Tudom, hogy nem sokáig büvészkedhetsz itt. Már régen ideje lett volna valami veszélytelenebb pályára küldeni!
FORTINBRAS Mondjuk spionnak?
LUPPO Mennyire kicsinyes vagy! Mennyire gyerek vagy! Nagyon sokat kellett volna tanulnod, „ÉLNED, hogy egyáltalán ... hogy ez az ország ne jusson a csőd szélére egy idealista miatt ...
FORTINBRAS És ha én elmegyek, ki áll az ország élére? Te?
LUPPO Talán én, talán valaki más. Mindenesetre képzett, felkészült ember. Akinek van valami fogalma a hatalomról...
FORTINBRAS Ejha!
LUPPO ...meg aki nem bábokat mozgat mindenféle gyerekelőadásokon ...
FORTINBRAS Gyerekelőadásokon? ! Luppo! Neked van fantáziád! Ez óriási!
LUPPO Tehát a válaszd? A válaszd mi? FORTINBRAS A válaszd? Miért? Kérdeztél valamit?

Luppo felnyög, és kifut

(Egy darabig nézi a saktáblát, majd lép) Sakk. 7.

jelenet

Színház, színelőadás: Schiller: Ármány és szerelemjének V. felvonása, nyolcadik jelenet. Oliveer mint Ferdinánd. Ferdinánd, a miniszter, Wurm és a szolgák valamennyien remülten tódulnak a szobába. Később Miller, a háttérben törvényszolgák, ácsorgó emberek gyülekezete

MINISZTER *(kezében levéllel)* Fiú! Mi történt itt? Nem tudom elhinni.
FERDINÁND *(lába elé dobja a poharat)* Láthatod, gyilkos!
MINISZTER *(hátrátáborodik, mindenki megdermed, rémületes csönd)* Fiam, miért tetted ezt velem?
FERDINÁND *(nem néz rá)* Ó, igen, persze! Meg kellett volna előbb kérdezni a minisztert, hogy ez a sakkhúzás beillik-e a terveibe? Elismerem, finom és csodálatra méltó cselekedés volt, hogy szíveinket a féltékenység tépje szét! Mesteri számítás volt! Csak az a kár, hogy haragvó szerelmet nem lehet dróton rángatni, mint a bábfigurákat.
MINISZTER *(elmeredő szemmel körültekint a jelenlevőkön)* Hát senki sem sirat meg egy boldogtalan apát?
MILLER *(a színpad mögött)* Engedjenek be! Az isten szerelméért! Engedjenek!
FERDINÁND Ez a lány szent. Őerte másvalaki fog felelősségre vonni. *(Kinyitja az ajtót Miller előtt, aki berohan, utána emberek és törvényszolgák)*
MILLER *(retentő félelmében)* Lányom! Lányom! — Méreg! Azt kiabálják itt, hogy mérget ittak! Lányom! Hol vagy?
FERDINÁND *(odavezeti, ahol a miniszter áll, Lujza holtteste elé)* Nem én vagyok a bűnös. Ennek köszönheted.
MILLER *(a földre zuhan Lujza mellé)* Ó, Jézusom!
FERDINÁND Csak néhány szót, apám! Kevés az időm... Életemet gazul elrabolták, te raboltad el. Remegek, ha elgondolom, hogyan áll ügyem Isten előtt — de gonosztevő nem voltam soha. Az én sor-som bárhogyan is fordul majd az öröklétben — téged ne terheljen ... De elkövettem egy gyilkosságot! *(Rettenetes hangon)* Gyilkosságot! Ne hidd, hogy egyedül hurcolom ennek a gyilkosságnak a terhét a világ bírái elé! Ünnepelesen áthárítom rád a teher nagyobbik, ocsmányabbik felét: a te dolgod, hogyan készülsz el vele. *(Lujzához vezeti)* Nézd hát, zsarnok! Élvezd hát éles eszed rettentő gyümölcsét! Erre az arcra a te nevedet írta a halál eltorzulása, és az öldöklő angyal majd leolvassa onnan... Ez az alak vonja félre ágyad függönyét, ha elalszol, és nyújtsa feléd jéghideg kezét ... Ez az alak álljon lelked útjába, ha meghalsz, és ez háritsa félre utolsó fohászodat ... Ez az alak álljon sirodnál a feltámadás napján az ítélkező Isten mellett. *(Elveszti eszméletét, a szolgák felfogják)*

MINISZTER *(rettentő mozdulattal az ég felé emeli karjait)* Ne tölem kérd számon a lelkeiket, égi bíró! Ne tölem, hanem ettől! *(Wurm felé megy)*

WURM *(felháborodva)* Tölem?

MINISZTER Töled, átkozott! Töled, sátán! Te, te voltál az, aki ezt a pokoli tanácsot adta... Tiéd a felelősség ... én mosom kezemet.

WURM Enyém a felelősség! *(Borzalmas nevetésben tör ki)* Mulatságos! No, legalább most már tudom, milyen háládatos az ördög. — Én felelek értük, te ostoba gonosztevő? Hát az én fiam volt? Hát én parancsoltam neked? Enyém a felelősség? Ez a látvány! Jéggé fagyasztja a vért ereimben! Én vagyok a felelős? Hát vesszek el, jól van, de te is velem tartasz. — Rajta! Rajta hát! Kialtsátok ki, hogy gyilkos vagyok! Riasszátok fel az igazságszolgáltatást! Poroszlok, kötöztetek meg! Hurcoljátok el! Olyan titkot akarok elmondani, hogy minden haja szála égnek áll annak, aki megtudja. *(Távozni akar)*

MINISZTER *(visszatartja)* Örjögő! Csak nem akarsz ...

WURM De bizony akarom, cimbora! Akarom bizony! Örjögök, igaz — de te vagy az oka, hát majd úgy is cselekszem, mint aki örjög. Karonfogva megyünk a vépadra! Karonfogva szállunk a pokolba! Nem férek a bőrömbbe az örömtől, hogy együtt kárhozom el veled!

MILLER Méregkeverő! Tartsd meg az átkozott aranyadat! Ezzel akartad a gyermekemet megvásárolni? *(Kirohan a szobából)*

FERDINÁND *(megtört hangon)* Menjetez utána! Magánkívül van! Adjátok oda neki a pénzt — ez az én rettenetes hálám. Lujza! Lujza! Megytek! Isten veletek! Hadd haljak meg itt, az én oltáramnál.

MINISZTER Fiam! Ferdinánd! Egy pillantásra sem méltatod összezűzött apádat?

Az örnagyot Lujza mellé fektetik

FERDINÁND Utolsó pillantásom a könyörülő Istent keresi ...

Oliveer váratlan mozdulattal egy kést ránt elő, elindul Horatio páholya felé, megáll, darabig nézi, majd a mellkasába dőfi a kést. A Minisztert játszó színész megzavarodik, de még elmondja utolsó mondatait

MINISZTER Isten és Isten teremtménye is elfordul tőlem. — Egy pillantásod sem lehet utolsó vigaszom? Megbocsátott! *(A többiekhez)* Most már vihetitek!

Gyors függöny, általános hangzavar a függöny mögött

HORATIO *(felugrik a páholyban)* Oliveer! A szerencsétlen ...
MŰVÉSZETI TITKÁR *(a függöny elé kijön)* Kedves közönségünk! A tapsrend technikai okok miatt elmarad ... mert ... mert most ... jó éjszakát! *(Befut)*

8. jelenet

Egészen lassú lírai zene (szaxofonszólo), ilyen tempóban megy fel a függöny, a csupasz színpadon munka-világításnál Fortinbras és Horatio, csönd

LUPPO *(be)* Uram, jelentették, hogy a fiúk ... lassan vissza kellene mennünk.

FORTINBRAS *(csöndesen)* Takarodj innen. És vidd a vérebeidet is.

LUPPO Hogyan?!

FORTINBRAS *(csöndesen)* MENJETEK INNEN!

LUPPO Igenis. *(El)*

Csőnd

HORATIO Milyen furcsa így a színház. Üres a nézőtér, csupasz a színpad. Mint egy disz. Egy kipucolt kagyló. Szobadisz — gyönyörű, fenséges és halott. Mostanában ilyen diszkagyló a színház este is. Kiöltük belőle az élot, kiirtottuk a lakóját. Most hát disz. A vitrinünkbe. Azt hisszük, így többet ér. FORTINBRAS Igen, sajátosság hangulata van. HORATIO Rémisztó hangulat. FORTINBRAS Talán csak most érzéd így.

HORATIO Be kellene menni Helénához is. FORTINBRAS Alighanem még bent van nála az orvos. Kemény sokkot kapott.

HORATIO Miért építjük föl ezeket a falakat? Miért csináltatunk ide székeket, karfákat? Miért izzad ott hátul a világosító, mi ez az egész? Tudod, ezek kamaszkorom hangulatai. A „miérték” kora. Most visszajött. Értelmet próbálok keresni ennek az egész-nek. És amikor megmagyarázok mindent magamnak, amikor Isten fogalma megszegyenítve fut ki az agyamból, amikor kinevetek minden oltárt — akkor éjszaka felnézek a csillagos égre, és összetörök minden. A végtelent nem tudom megmagyarázni magam-nak. Még hazugsággal sem. Minden eddigi tudásom lefolyik rajtam, mint zuhanyzóban a víz, és eltűnik a lefolyóban. Igen, lehet, hogy ezek frázisok. De a legundorítóbb, hogy ezek szabályozzák az életünket. A frázisok igazsága! Újra akarom értelmezni ezeket a frázisokat. Mindenütt. A barátságomban, a szerelmeimben, a forradalmakban, a verseimben — igen, valaha még azok is voltak —, de nem lehet. Nincs átértelmezés, mert nincs választása lehetőség, csak látszatra: választhatunk élet és halál között. Vállalás és elutasítás között. De a gondolkodó embernek látnia kell, hogy a végtelenben ez a kettő egy és ugyan-az. A jóakarattól gaztett lesz, és a gyilkos csönget a misére. Nagyon zavaros vagyok, ugye?

FORTINBRAS Nem tudom, értelek-e vagy sem.

HORATIO Mindegy. A gondolati csíra megvan, majd leülök, és filozófiai értekezést írok belőle. Csak éppen senkinek sem lesz hasznára, mert akiknek szeretném elmondani, azok nem olvasnak filozófiát. És ezt nagyon jól teszik.

FORTINBRAS Még mindig nem ismerlek eléggé.

HORATIO Valamikor költő akartam lenni, és verseket írtam. Tudod, a „köznap”-nek akartam írni, az egyszerű embereknek, ahonnan én is jöttem. A parasztyereknek, a munkásfiúnak, akiket valóban szerettem és szeretek, szóval olyan embereknek, akik-nek ma nem divat verselni. Kinevették a „zsenik”, a költőtársaim valami idealista romantikátornak néztek vagy utáltak ezért. Szerettem volna így is segíteni az emberek életén, az ő nyelvükön. Nem találtam hozzá társakat. Pedig költő lehettem volna, érted? Költő. Csak be kellett volna állnom a „hivatalos zseni” címre várók sorába. Türelem és gusztus dolga az egész. Talán kevesebbet ártottam volna a tollammal, mint elképesztő gyakorlati lehetőségeimmel.

FORTINBRAS Miért? Ártottál?

HORATIO KÉT HALOTT! EDDIG! Meg akikről még nem tudok. Mit, mennyit akarsz még? Még ezzel a kettővel is megváltottál legalább húszat. Lehet ezt. Meg lehet váltani két ember testével, aki a mindenem volt, akiket szerettem, húsz vadidegent? Milyen barbarizmus ez? Milyen örület? Milyen elvűség? Vagy ilyenek az elveink? Milyen hazug romantika? Tele vagyok azzal, hogy filozófiai kategória legyen! Ember akarok lenni végre.

FORTINBRAS Tényleg jobb lesz, ha elmegyünk innét.

HORATIO Várj legalább, amíg kihül a helye. Oliveer testének melege felszívódik lassan a deszkákba. Az ő színházának deszkáiba! Ez maradt. A melege. Egy darabig. Mintha a fiam halt volna meg. Hány test-nek a melege felszívódott már itt? Próbálj meg egy este, mikor már mindenki elment, beülni ide. Akkor találkozhatasz velük. Reggelig együtt vannak, beszélgetnek. Én már egypárszor hallottam őket. Nem, nem átkozódnak, vagy örvöngenek! Megbocsátanak. És ez a legrosszabb. Mert erre nem tudsz mit mondani, védekezni. Űristen, ha akkor megértem őket . .

FORTINBRAS Próbálj meg rám figyelni! Utazz el, Horatio, pihend ki magad! A spanyol hegyekbe, az olasz tengerpartra vagy bárhová! Én mindent biztosítok neked. Aztán majd pihent fejjel, gyógyult se-bekkel visszajössz.

HORATIO Én nem jövök vissza, Fortinbras. Ezt neked is tudnod kell. Én többet nem dolgozom veled. FORTINBRAS Most még így érzed, de . . .

HORATIO Nem. Egyszer már meg kell szabadulnom magamtól is. Abbahagyom. Igazad van, el kell mennem innen. De nem azért, hogy újrakezdjem! Ha-nem kihúzni még azt az időt, amit vesztettem még

rám mértek. Most már egyedül is elboldogulsz. TUDOD? HOGYAN KELL ... Nem, ne félj! Nem leszek öngyilkos. Az én életem nem színdarab ... Hagyjuk már abba ezt a melodramatikus jelenetet, megyek, csomagolok. Látni sem akarom többé ezt a helyet.

FORTINBRAS És Heléna?

HORATIO Heléna? Heléna homoszexuális. Nem tudtad?

FORTINBRAS Micsoda?!

HORATIO Kétséges, meg tudom-e változtatni. Egyszer Donazell azt mondta, vele vezeklek büneimért. Teljesen igaza volt. Heléna pont olyan, mint az életem. De ezt a formát most eldobom. És vele együtt Helénát is. Kár. Egész izgalmas időszak volt, mit mond-jak, mostanában keveset unatkoztam. Pfüj, utálatos már percekben keresztül ez a melankólia! Szervusz. Megyek. Megpróbálok elbújni önmagam elől. Ja, Fortinbras! Susanne is az. Ezek együtt ... (El)

Hirtelen egy erős kopf világítja meg Fortinbras arcát, aki belenéz a fénybe, erőszakoltan kihúzza magát. Lát-szik, hogy fél, de megpróbál fölényes maradni

FORTINBRAS Mit akarsz?

NORVÉG KIRÁLY HANGJA Jövő hét keddtől az új kormányom átveszi a hatalmat Dániában. FORTINBRAS Tudom.

NORVÉG KIRÁLY HANGJA Felesleges elkeseredned. Nincs veled különösebb bajom. Aranyos, ügyes gyerek vagy. Csak egy kicsit elszaladt veled a ló. Túl jól működöttél itt egyik dolgot, aminek még nem jött el az ideje. Sebaj. Tapasztalatlan vagy. Nem tanultad még meg az időzítés iskoláját. Én régóta mű-velem ezt a rendszert, majdnem kétszer annyi ideje, mint te. Ne csodálkozz a fölényemen, bár gondolom, úgyis elfogadod. Még ebben a kis lázadásban sem volt egyértelmű az álláspontod . . .

FORTINBRAS Azt hiszem, hülyének nézel.

NORVÉG KIRÁLY HANGJA Nocsak!

FORTINBRAS Örülök, hogy saját magad előtt leplezhetlek le. Régóta ismerem a lapjaidat. Az egész lázadást te pénzelted, te akartál ilyen aljas módon ki-nyírni. A „Szép Fülöp” meg a többi — nagy ötlet volt. Tudsz banni az emberekkel, ismered őket, tudod, kire bízhatod rá magad. És ez most nem bók, sejtethed. Nem volt nehéz felgyújtani ezt az amúgy is forrófejű fiatal csoportot. A tapasztalanságukra, a hirtelenségükre építettél. Agyafűrt, de elég régi trükk. Valami eredetibb kellett volna. És elkövettél egy hibát. A kis Luppódat nem avattad be. Öregszel, király! És ezek a szerencsétlenek hitekről, hazafiságról, eszmékről beszéltek! Azért ehhez gratulálni kell. A törvénytelen gyilkosság! Gyönyörű. Kár, hogy elmaradt a tűzijáték.

NORVÉG KIRÁLY HANGJA Mindig büszke voltam az eszedre. Mert az van. Csak nem tudod, hová rakd. Sokkal többre vihetted volna. Most már mind-egy.

FORTINBRAS Igen, mindegy. Emmi nénit puszirom. Majd írok neki.

NORVÉG KIRÁLY HANGJA Honnan?

FORTINBRAS Na! Még egy kicsit élni akarok. Amíg rájössz, hová utaztam, kitombolom magam. Csak legközelebb jobban célozz.

NORVÉG KIRÁLY HANGJA Szemtelen vagy. De azért szeretlek. Mint kedves rokont.

9. jelenet

Külvárosi utca, késő este. Horatio (a monológ alatt Janis Joplin: Little Girl Blue)

HORATIO Ide hívtalak, Hamlet, ebbe a szürke utcácskába, itt jól elbújhatunk, az ablakok mögött már egyenletes a szuszogás. Ül le mellém, a köré bámuljuk együtt a kopott tűzfalakat. Beszélgetünk, de halkán, nehogy felébresszük az ablakokat. Először, pár percre téged is meg akartalak ölni. Ilyen hangulatom van. Mert gyűlöltelek, Hamlet, gyűlöltelek, mert téged hibáztattalak a sorsommal. Ha te nem vagy, Horatio él, és a tudatlanok boldogságával él. És lehet, hogy erre van valójában szüksége. Nekem önmagamtól nem kellett a magasztos hitek, a hitekért halni kész, büszke dac, áldozat. Tudod, irigylem, hogy

ebben az ucában az embereknek feleségük van, gyermekeik, szobájuk, ágyuk, ahogy a takaró alatt hozzá-érnek a feleségük combjához : irigylem a remegésüket, meg mindent, ami az életüket felépíti. Te meg-mérgeztél, Hamlet, te belém ültetted azt, ami már benned is örület volt. Hőssé tettél, drámai hőssé, és engem nem kérdeztél meg. Annyit még megethet-nél, hogy szerzel mellém valakit. Hogy valakit kül-desz. Hogy továbbadjalak. Egy tanítványt, egy fiút, akit megóvhatok minden ballépéstől ! Aki utódom, utódunk lehetne, aki megértené vagy legalábbis el-viselné ezt a groteszk kort, ahol egybefolyik halál és krumpis tészta, szerelem és kétségbeesés. Valakit, aki sokkal többet lát nálam, valakit, aki lényegesen jobban hall nálam, akinek az agyából a száján keresztül boldogító szavak hangzanak — és tettek, igen, tettek rohannak ki —, egy mindent meghalló és értő szónokot, egy nyitott szellemet adj mellém. Őt felnevelni talán még képes vagyok. Ennyit igazán megethetsz, drága Hamlet.

Bejön Laiser, Horatio felpattan, tesz két-három lépést, megáll. Hosszú csönd. Végül felemeli a kezét, a süket-némák jelbeszédén mond valamit. Laiser válaszol. Hozzáfut, átölelik egymást. Boldog némaság. Majd szétválnak. Ismét jelek. Laiser előveszi a naplót, mutatja Horatióknak, az megőrül neki, megöleli. Indulnának el — de a sarkon egy fiatal csapat tűnik fel, élükön Flaviusszal

FLAUVIUS HORATIO?

HORATIO Láthatod.

FLAUVIUS Oliveer gyilkosát keressük.

HORATIO És még nem találtátok meg?

FLAUVIUS Nem, eddig nem.

HORATIO Magatok között kell keresnetek.

FLAUVIUS Te itt most nem lehetsz bölcsebb. Itt most csak mi lehetünk erősek.

HORATIO Mi ez, évfolyamgyűlés? Na nézd, itt az egész újdonsült osztály!

FLAUVIUS Hiába gúnyolódsz.

HORATIO És most bosszút akartok állni.

FLAUVIUS Véres bosszút!

HORATIO Véres bosszút! Te túl sokat olvasol, és nem mindig azt, amit kéne. Véres bosszút! Illó finálét akarsz csinálni? Nekem? Nem, ez nem a te dolgod. Ezt nálad sokkal erősebbek már elvégezték. Tessék! Mi a szándék? Nekem jöttök, megverték? Vagy kardotok is van? Persze. A módszer jellemző. Ahol meg-áll az eszünk, jön a kardunk. Méltó hozzátok is ez az egész „forradalmi babaszoba”, ahova képzelitek magatokat. Lehet, hogy nem egyetemet kellett volna építeni. Vagy nem így. Először óvodákat, aztán festőiskolát. A kézügyességekre kellett volna építenem. Oliveer? Jobban szerettem, mint ti együttvéve! Ti, akik a beteg szellemetekkel megöltétek! Aljas gyilkosok vagytok. De még itt vagyok én is ! És még sokan, nagyon sokan, je pár millióan ebben az országban. Először őket kellene megkeresni. Gyerünk!

FLAUVIUS Megállj ! Gyenge volt a székfoglalód. Az árulónak csak a ti rendszeretek kegyelmez meg.

HORATIO Úgy tudom, ti is kegyelmet kaptatok.

FLAUVIUS Elég!

HORATIO Hát ezt mondom én is.

Flavius int a szemével, az egyik fiú váratlanul egy hosszú pengéjű késsel Horatio felé ugrik — Laiser észreveszi, Horatio elé veti magát, őt éri a szúrás

FLAUVIUS Hülye!

FIÚ Ki ez . . . ki ez? FLAUVIUS! ÉN NEM EZT AKARTAM ! ÉN SEMMIT SEM AKARTAM ! ÚRISTEN ! ÉN NEM TEHETEK !

HORATIO EZÉRT MEGFIZETEK ! EZÉRT MEGFIZETEK ! (Lerogy Laiser testéhez)

FLAUVIUS Vigyázatokat rá, ez megőrült!

Tiszta, szép dal hallatszik messziről, egyre közelebb jön. Mindenki megáll, hallgatja. Parasztasszony jön be, megáll Horatio és Laiser fölött

PARASZTASSZONY Eljöttünk utána. Mindenkit megbabonázott. Pedig nem beszélt, csak a szemével. A vigaszunk és a történelmünk. Mindenünk ő. Nem vagyunk elegen, kevesen vagyunk. Meghalt?

HORATIO (felnéz) Igen.

PARASZTASSZONY Akkor vége ennek a hazának.

Berohan az egyik detektív

DETEKTÍV Pucoljon innen mindenki ! Jönnék a spanyolok.

Általános hangzavar, csapat élén Szép Fülöp érkezik, a teret géppisztolyos katonák állják körül

SZÉP FÜLÖP (törve a dánt) Mindenki maradjon a helyén ! Tolmács!

Előlép Luppó, most viszik át a színen a vasma vert Fortinbrast

(Spanyolul) Melyik az?

Luppó Horatio felé int, odamennek hozzá

(Spanyolul) HORATIO ! Csapataimmal nem a hódító jött el, hanem a felszabadító. Demokratikus, haladó államot akarunk, demokratikus, haladó vezérrel. Rólad hallottunk. Lehetőséget adunk a programod véghezvitelére.

Luppó fordítja ugyanezt

Meghirdetjük a nyíltság és őszinteség programját. Claudiusról és Fortinbrusról minden kompromittáló anyag rendelkezésünkre áll. Bebizonyítottuk, hogy a haladás ellenségei voltak. Csapataink egy része itt marad, amíg konszolidálódik a helyzet, élükre hazád-fiát nevezünk ki, Luppót.

Luppó fordít

Az öcséd szobrot kap, ennyit megérdemel.

Luppó fordít

HORATIO (felemeli a fejét, a Parasztasszonyhoz) Még meleg a homloka. Ehhez a meleg homlokhoz szorítanám a szívemet, vele együtt hűljön ki. Belepusztult a játékaikba, ártatlanul. Donazell erre tanított mindig: és eljön majd, amivel szemben tehetetlen vagy: a frázisok igazsága! Ő is halott.

SZÉP FÜLÖP (spanyolul) Mit mond?

LUPPO Nem nekünk beszél.

SZÉP FÜLÖP (spanyolul) Hogyhogy nem nekünk? LUPPO

(spanyolul) Annak a nőnek beszél.

SZÉP FÜLÖP (spanyolul) Megbolondult?

Luppó megvonja a vállát

(Spanyolul) Erre most nem érünk rá. Visszatérünk. (Int embereinek, azok kiürítik a teret, csak Horatio, Parasztasszony, Laiser marad a színen)

HORATIO Szép dalt énekeltél az előbb. Van tovább is?

PARASZTASSZONY (elmosolyodik) Van.

HORATIO Hallhatnám?

Parasztasszony egy darabig mosolyogva nézi Horatiót, majd elkezd lassan az éneket. Horatio egy darabig hallgatja, majd zokogva Laiser testére borul